

Ομοιοπαθητικά Νέα

Homeo News

Περιοδική έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ομοιοπαθητικής Ιατρικής

Μάρτιος - Απρίλιος - Μάιος '13

#28

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ
• ΑΘΗΝΑ •

www.homeopathy.gr

**Βασική εκπαίδευση στην Ομοιοπαθητική από
ΕΕΟΙ και ΔΑΚΟ με την πιστοποίηση της ECH**

Ομιλία του πατέρα
Φιλόθεου Φάρου
στο 16ο Πανελλήνιο
Συνέδριο
Ομοιοπαθητικής
Ιατρικής

Νόμος του Hering:
ιστορική αναδρομή
και αναφορές σε
άλλα θεραπευτικά
συστήματα

Ανακοίνωση
ΕΕΟΙ: Κλασική
Ομοιοπαθητική
και πολυφαρμακία

KORRES

ΒΟΤΑΝΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΕΚΚΥΛΙΣΕΙΣ
ΕΡΕΥΝΑ

No1

ΣΤΙΣ ΒΑΦΕΣ ΜΑΛΛΙΩΝ
ΣΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ**

Herb Gloss
Μόνιμη κρέμα-βαφή
μαλλιών σε σωληνάριο

1+1 ΔΩΡΟ*

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ
ΧΩΡΙΣ ΑΜΜΩΝΙΑ
ΜΕ ΘΡΕΠΤΙΚΑ
ΦΥΣΙΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ
ΠΟΥ ΠΕΤΥΧΑΜΕ ΠΟΤΕ
ΤΕΛΕΙΑ ΚΑΛΥΨΗ & ΛΑΜΨΗ /
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΕ ΠΛΟΥΣΙΑ ΦΥΣΙΚΑ ΕΛΑΙΑ

*Χρόνος μέχρι εξαντλήσεως
των αποθεμάτων
**Στοιχείο IMS Ελλάδα
κατηγορία ΒΑΦΕΣ, 2003-2012

ΧΩΡΙΣ ΑΜΜΩΝΙΑ
ΧΩΡΙΣ ΡΕΖΟΡΚΙΝΗ/ ΧΩΡΙΣ ΒΑΡΕΑ ΜΕΤΑΛΛΑ
ΧΩΡΙΣ PARABENS/ ΧΩΡΙΣ ΣΙΛΙΚΟΝΕΣ/ ΧΩΡΙΣ MINERAL OIL
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΕΛΕΓΜΕΝΗ

Στηριζόμαστε σε 80 χρόνια φαρμακευτικής και φαρμακοτεχνικής εμπειρίας.

ομοιοπαθητικές
πρώτες
ύλες

Γλαμπούλες •
Γκράνουλες •
Λακτόζη Μονοϋδρική •
Σαρβιτόλη •
Υποθετόμαζα •

TOTAL
HOMEO
PATHIC
SOLUTION

ομοιοπαθητικός
εξοπλισμός

- Συσκευές Δυναμοποίησης
- Συσκευές Εμβροχής
- Φούρνοι αποστείρωσης
- Συστήματα καθαρισμού αέρα
- Ημιαυτόματες ανοξείδωτες καψουλιέρες
- Γεμιστήρες για homeotubes
- Διανεμητές υγρών
- Πιπέττες και μικροπιπέττες δοσομέτρησης

Επικοινωνήστε
μαζί μας για να αυξητήσουμε
τις ανάγκες και την ανάπτυξη
του τμήματος Ομοιοπαθητικής
στο Φαρμακείο σας.

ειδικοί ομοιοπαθητικοί
περιέκτες

- Μεγάλη συλλογή σε Homeotubes
- Κουτιά για ομοιοπαθητικές κάψουλες
- Θήκες ομοιοπαθητικών μονοδόσεων
- Γυάλινες φιάλες συσκευασίας και αποθήκευσης ομοιοπαθητικών
- Δοσομετρική σύριγγα ομοιοπαθητικών
- Blister καψουλών
- Κουτιά για φύλλα blister
- Μήτρες υποθέτων

Homeo Monodose kit
Σύστημα συσκευασίας μονής δόσης σε blister
pet κρύας επικόλλησης.

Στην Kertus
στοχεύουμε
η ποιότητα να
είναι προσιτή
και σας το
αποδεικνύουμε
καθημερινά.

Kertus
The art of compounding

www.kertus.gr

12ο χλμ. Τρικάλων - Λάρισας • Τ: 801 11 42100 • 24310 83633 • F: 24310 83615 • e-mail: info@kertus.gr

Ιδιοκτησία: ΕΕΟΙ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ: 1971

Μέλος της LIGA MEDICORUM
HOMEOPATHICA INTERNATIONALIS
και της ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ: 018390

www.homeopathy.gr

Μακεδονίας 10, Αθήνα, 104 33
Τ-Φ: 210 8237771

Εκδότης Γιάννης Κούνουπας
K•Provoli

Σμύρνης 21, 14231, Νέα Ιωνία
Τηλ.: 210 2715032, fax: 210 2714437

Εμπορική Διευθύντρια Αδερίνα Τζουβάρρα

Διευθυντής Σύνταξης και
Υπεύθυνος Έκδοσης
Δημοσθένης Παπαμεθοδίου

Αρχισυνταξία Ειρήνη Ζυγοπούλου

Επιστημονική Επιτροπή
Γ. Βυθούλκας, Α. Τσασσλίδης, Α. Αντωνίου-
Κεδηγκιάννη, Χ. Ραμμένος, Γ. Παπαφίλιππου,
Π. Γαρζώνης, Κ. Ανδριώτης, Κ. Τσιτνίδης,
Γ. Μαρίνης, Γ. Χαριτάκης, Δ. Παπαμεθοδίου

Επιστημονικοί Συνεργάτες
Σ. Μποτής, Θ. Οικονομίδης,
Β. Λέντζα, Ε. Στρατηγάκη, Α. Βάθης,
Ι. Ελευθεριάδης, Δ. Πλατανίτης,
Λ. Δανιηλίδης, Φ. Μπόμπος, Μ. Λέφας,
Σ. Κυβέλλος, Τ. Κομίν-Αντωνοπούλου,
Ν. Τσάμης, Σ. Καϊτανίδης

Art Director Κωνσταντίνα Ζάγκλη

Επιμέλεια - Διόρθωση Δημήτρης Αλεξάκης

Υπεύθυνος Διαφήμισης
Αλέξανδρος Μάραγκος

Υπεύθυνη Λογιστηρίου
Δέσποινα Τριανταφύλλου

Εκτύπωση pressious arvanitidis

Απαγορεύεται η μερική ή η ολική
αναδημοσίευση και η αναπαραγωγή
με οποιονδήποτε τρόπο των κειμένων
και φωτογραφιών του εντύπου, χωρίς
την έγγραφη άδεια του εκδότη.
(Νόμος 2121/1993)

Τα ευπρόσγραφα άρθρα εκφράζουν
τις απόψεις των συγγραφέων τους.

ΕΕΟΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Τσιτνίδης, ακτινολόγος,
πρώην διευθυντής Αξονικού Τομογράφου
251 ΓΝΑ

Αντιπρόεδρος

Πέτρος Γαρζώνης, παθολόγος

Γραμματέας

Δημοσθένης Παπαμεθοδίου, νευρολόγος

Ταμίας

Παναγιώτης Τριανταφύλλου, καρδιολόγος

Μέλη

Αριστοτέλης Βάθης, ιατρός, βιοχημικός

Αναστάσιος Τσιλίκας, δερματολόγος

Βασίλειος Φωτιάδης, γενικός ιατρός

Νομικός Σύμβουλος

Στέφανος Χρήστου, δικηγόρος
παρ' Αρείω Πάγω: 210 4530364

Διανέμεται δωρεάν

Περί εκπαίδευσης...

Κωνσταντίνος Τσιτνίδης, πρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας
Ομοιοπαθητικής Ιατρικής

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού μας προγράμματος. Η ενίσχυσή του από τα μαθήματα της ΔΑΚΟ, αλλά και η συμμετοχή της Μακεδονικής Εταιρείας Ομοιοπαθητικής είχαν δώσει έναν πλουραλισμό και μια εικόνα ενότητας, που όμως έχει και κάποια εγγενή προβλήματα. Όπως είπε και ένας μεγάλος θεωρητικός οικονομολόγος, η εκπαίδευση έχει αριθμητή και παρονομαστή. Ο αριθμητής είναι οι καινοτομίες και η διαρκής ανανέωση της γνώσης, και ο παρονομαστής οι διαρκείς ανταγωνισμοί μεταξύ των ομάδων που συνεργάζονται για τον σκοπό αυτό.

Έχοντας προσωπικά ασχοληθεί με την εκπαίδευση της ΕΕΟΙ, τα τελευταία 10-15 χρόνια, έχω καταλήξει ότι θα πρέπει να έχει τρία επίπεδα.

Στο πρώτο (βασική εκπαίδευση) να διδάσκονται οι αρχές και οι νόμοι του ιδρυτή της, καθώς και μια βασική Materia Medica και μια εισαγωγή στα πιο περίπλοκα ζητήματα (επίπεδα υγείας, μιάσματα κ.λπ.).

Σε ένα δεύτερο στάδιο θα πρέπει να γίνονται μετεκπαιδευτικά σεμινάρια, όπου όλοι (παλιοί και νέοι ομοιοπαθητικοί γιατροί) θα πρέπει να εξετάζουν ιστορικά και καινούργια θέματα (π.χ., συστημική προσέγγιση της Ομοιοπαθητικής), αλλά και σπάνια φάρμακα (εδώ θα πρέπει να μπει και κάποια αξιολόγηση και βαθμολόγηση συνεχιζόμενης εκπαίδευσης σε όσους συμμετέχουν), καθώς και μια λεπτομερέστερη και αναλυτικότερη προσέγγιση περίπλοκων ζητημάτων.

Τέλος, σε ένα τρίτο στάδιο θα πρέπει να γίνονται τακτικές ομοιοπαθητικές συναντήσεις στην ΕΕΟΙ, με θέμα τη βιβλιογραφική ενημέρωση και την ενημέρωση σε θέματα κλασικής Ιατρικής (οι τελευταίες πληροφορίες της γνώσης για καρδιολογία, παθολογία, δερματολογία, ψυχιατρική, νέες τεχνικές απεικόνισης κ.λπ.) από εξειδικευμένους συναδέλφους και ειδικά από αυτούς που δουλεύουν ακόμα σε νοσοκομεία αιχμής.

Εξυπακούεται ότι για να τρέξουν όλα αυτά χρειάζονται έμπειροι γιατροί, συνάδελφοι χωρίς κωλύματα ιδεολογικά, ανοικτοί σε ερωτήματα που δεν επιδέχονται όλα απάντηση και είναι ανοικτά.

Θα ήθελα να τονίσω ότι κανείς δεν μπορεί να δώσει μεγαλύτερη ικανοποίηση σε έναν ομοιοπαθητικό γιατρό από τις προσωπικές του θεραπευτές σε δύσκολες περιπτώσεις και μετά τη μακρόχρονη και επίπονη πρακτική του στον άρρωστο.

Εκπαίδευση στην Κλασική Ομοιοπαθητική από την ΕΕΟΙ, 2013-2014

Ξεκινάει στις 5 Οκτωβρίου 2013 το πρόγραμμα εκπαίδευσης στην Κλασική Ομοιοπαθητική που συνδιοργανώνουν η **Ελληνική Εταιρεία Ομοιοπαθητικής Ιατρικής** με τη **Διεθνή Ακαδημία Κλασικής Ομοιοπαθητικής** (Γ. Βυθούλκας) και την **Ελληνική Εταιρεία Κλασικής Ομοιοπαθητικής Οδοντιατρικής**.

Το τριετές πρόγραμμα είναι πιστοποιημένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ομοιοπαθητικής Ιατρικής (ECH) και περιλαμβάνει δύο έτη θεωρητική κατάρτιση και ένα έτος πρακτική εξάσκηση. Μέσα από διαλέξεις, video παρουσιάσεις περιστατικών, αναλύσεις περιπτώσεων, εργασίες, αλλά και λήψη ιστορικών σε γραφεία έμπειρων ομοιοπαθητικών γιατρών, ο εκπαιδευόμενος αποκτά τις γνώσεις και τις δεξιότητες για να συνταγογραφεί με επιτυχία.

Τα μαθήματα θα γίνονται στο αμφιθέατρο της ΚΑΑ του Νοσοκομείου Νοσημάτων Θώρακος «Σωτηρία».

Για περισσότερες πληροφορίες:

– **Αθήνα**, τηλ.: 210 8237771 / 6934 014165 (πρωί και απόγευμα)

– **Θεσσαλονίκη**, τηλ.: 2310 744012 (πρωί)

Για πληροφορίες σχετικά με τις ημερομηνίες των μαθημάτων 2013-2014 επισκεφτείτε το <http://www.homeopathy.gr/homeopathy/homeopathy-education-I3-I4.html>

Τα μαθήματα της ΕΕΟΙ απευθύνονται σε: γιατρούς, οδοντιάτρους, φαρμακοποιούς, κτηνιάτρους, νοσηλευτές, φυσιοθεραπευτές, ψυχολόγους, μαίες, βιολόγους, παραϊατρικά επαγγέλματα.

Homeo άρθρα

- 6** Ο αναχρονισμός του όρου ψυχοσωματική ασθένεια
- 12** Η πορεία της εξατομίκευσης και της αυτο-ανα-κάλυψης
- 18** Νόμος του Hering: ιστορική αναδρομή και αναφορές σε άλλα θεραπευτικά συστήματα

Homeo απόψεις

- 26** Ανακοίνωση ΕΕΟΙ:
Κλασική Ομοιοπαθητική και πολυφαρμακία

Homeo έρευνα

- 28** Η Ομοιοπαθητική Ιατρική ανάμεσα στις θεραπείες αιχμής για την πρόληψη υγείας
- 30** Ερευνητικά δεδομένα για τους ΓΤΟ

Μόνιμες στήλες

- 33** Homeo διαφορική διάγνωση
- 34** Homeo προϊόντα

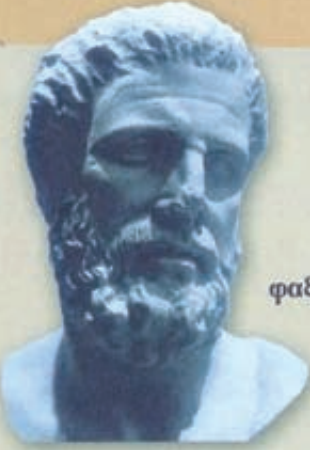

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ
Σαντζούκ Σαμίρ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ & ΦΥΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΛ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ 12, 30100 ΑΓΡΙΝΙΟ. Τηλ. 26410 45495,
φαξ: 26410 46707, ηλεκτρ. σελ.: www.kefide.gr, ηλεκτρ. ταχ.: smsamir@otenet.gr

*Παρασκευή Ομοιοπαθητικών Φαρμάκων, όλων των μορφών
εργαστηριακά παρασκευάσματα Φυτοθεραπείας, Αρωματοθεραπείας,
Βιταμινών - Μετάλλων, Φυσικών Καλλυντικών.*

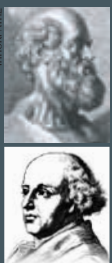
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο αναχρονισμός του όρου ψυχοσωματική ασθένεια

Απομαγνητοφώνηση της εναρκτήριας ομιλίας του πατέρα **Φιλόθεου Φάρου**
στο 16ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ομοιοπαθητικής Ιατρικής στη Σύρο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ

www.homeopathy.gr

Μετά τον κύριο Βυθούλκα ήρθε η σειρά μου να μιλήσω για αμηχανία. Λοιπόν, αισθάνομαι αμηχανία που έχω κληθεί να μιλήσω σε γιατρούς. Θα πρέπει να σας πω ότι αισθάνομαι δέος, το οποίο σε έναν βαθμό μπορώ να εξηγήσω και σε αρκετά μεγάλο βαθμό δεν μπορώ.

Ένας γνωστός γιατρός, πριν από λίγες μέρες, μου είπε ότι είπε σε έναν ασθενή του, μη με λες γιατρό, λέγε με Γιώργο. Ο άνθρωπος φαντάστηκε ότι με αυτόν τον τρόπο έκανε παραχώρηση στον ασθενή, ότι ήταν προοδευτική στάση, τέλος πάντων. Δεν νομίζω ότι κατάλαβε ποιο είναι το πραγματικό μήνυμα που στέλνει ένας ασθενής όταν αποκαλεί τον γιατρό του γιατρό, νομίζω ότι υπάρχει

μια προσδοκία πατρότητας.

Όταν ο ασθενής αποκαλεί τον γιατρό, γιατρό και όχι Γιώργο ή κύριο τάδε, του αναθέτει μian ευθύνη που βγάζει μια προσδοκία πατρότητας, που νομίζω ότι συμβάλλει στη θεραπεία του ασθενή.

Έχω μια πολύ καλή σχέση με τον ομοιοπαθητικό γιατρό μου, αλλά όταν έρθει κάποια δυσκολία ή κάποιο πρόβλημα υγείας, τον αντιμετωπίζω σαν πατέρα, και την κουβέντα που θα μου πει, τι θα κάνει, τι φάρμακο ίσως θα μου δώσει, ακόμα μian αίσθηση ασφάλειας, με καθησυχάζει. Όταν ένας άνθρωπος έχει, φαντάζομαι όλοι το έχετε αισθανθεί αυτό, όταν έχει μια δυσκολία, κάπου της δίνει μεγάλες διαστάσεις, αισθάνομαι κάπως, να τώρα αυτό μπορεί να είναι η αρχή κάποιου πολύ σοβαρού προβλήματος υγείας που μπορεί να έχουμε, και αυτό μου συμβαίνει, να παίρνω τηλέφωνο τον γιατρό, να του αναφέρω τα συμπτώματα και μου λέει δυο-τρεις κουβέντες, και η εικόνα, η αίσθηση, ο τρόπος που αισθάνομαι, αλλάζει.

Αυτό είναι το ένα, το άλλο, δεν ξέρω, είναι λίγο μυστηριώδες, δεν μπορώ να το εξηγήσω, και γι' αυτό, απευθυνόμενος τώρα σε γιατρούς, αισθάνομαι δέος, και όταν άκουσα και πολλούς από εσάς που με πλησιάσατε και είπατε τι τιμή είναι για εμάς να είστε εδώ κ.λπ., αισθάνθηκα να εκφράζεται μια προσδοκία που λιγάκι με τρομάζει, φοβάμαι μήπως απογοητευτείτε, μήπως ο θησαυρός αποδειχθεί άφαντος, γιατί εγώ δεν είμαι επιστήμονας, βέβαια υπάρχουν δύο τρόποι, δύο αντιλήψεις για την επιστήμη, με τη μία, την κυρίαρχη, που είναι μετάφραση του αγγλικού science και οπωσδήποτε δεν είμαι επιστήμονας.

Με αυτήν την έννοια, επιστήμονας είναι εκείνος που ασχολείται με το πανομοιότυπο επαναλαμβανόμενο φαινόμενο, το οποίο μάλιστα μπορεί, για να το μελετήσει, να το αναπαραγάγει πειραματικά. Δεν έχω καμία σχέση με κάτι τέτοιο.

Θα έλεγα ότι είμαι δάσκαλος ζωής, γιατί η ζωή είναι τέχνη, δεν ξέρω πόσο συχνά το αντιλαμβανόμαστε αυτό, την οποία πρέπει να μάθει ο άνθρωπος, και τις περισσότερες φορές είναι τραγικό ο άνθρωπος να πεθαίνει ξέροντας πολύ λίγα πράγματα γι' αυτήν την τέχνη, και γι'

αυτό πάει λίγο στράφι, δηλαδή στοιχειώδη πράγματα που είναι χρήσιμα, απλά πράγματα της καθημερινότητας που κάνουν τη διαφορά στην ποιότητα και την πληρότητα της ζωής ενός ανθρώπου.

Με αυτά ασχολούμαι και με αυτά αντιμετωπίζω τον άνθρωπο, ο οποίος είναι μοναδικός και ανεπανάληπτος, και όχι μόνο μοναδικός ο άνθρωπος, αλλά μοναδική και η κάθε στιγμή του. Ο κύριος Βυθούλκας πριν αναφέρθηκε σε αυτό, ότι άλλο είναι αυτό που συνέβη χτες ή πριν από μια ώρα, είναι εντελώς διαφορετικό από αυτό που συμβαίνει τώρα και, επομένως, δεν μπορούμε να μιλάμε για μια προσέγγιση επιστημονική με την έννοια του science.

Επίσης, ξέρετε ότι δεν είμαι διανοούμενος, τι είναι να είναι κανείς διανοούμενος, να έχει αναπτύξει ιδιαίτερα τη διάνοιά του, το λέω καλά, κάπως έτσι δεν πρέπει να είναι; Κάποιος άλλος θα μπορούσε να έχει αναπτύξει πολύ καλά το σώμα του, να έχει ένα γυμνασμένο σώμα, μπορεί να έχει αναπτύξει πάρα πολύ καλά το συναίσθημά του, εκεί είναι ίσως πιο κοντά. Αν διαθέτω κάποια ευφυΐα, αυτή είναι συναισθηματική, αλλά εγώ δεν θα ήθελα να ξεπεράσει πολύ μια λειτουργία κάποια άλλη, νομίζω ότι αυτή η υπερανάπτυξη μιας λειτουργίας έχει χαρακτήρα νεοπλασίας. Μια πολύ αναπτυγμένη λειτουργία της ανθρώπινης ύπαρξης είναι ανωμαλία με πολύ σοβαρές συνέπειες, και θα ήθελα να σας πω πράγματα που ενδεχομένως θα έχετε παρατηρήσει και εσείς. Έχω αντιμετωπίσει πολλούς σοφούς ανθρώπους που λένε πράγματα τα οποία είναι εντυπωσιακά, που πολλές φορές δεν τα καταλαβαίνω, γιατί δεν είμαι διανοούμενος, δεν έχω εξαιρετική διανοητική ανάπτυξη.

Όταν φοίτησα στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, άκουγα πολλά τέτοια πράγματα και δεν καταλάβαινα τα περισσότερα, και δεν τολμούσα να το πω, γιατί θα αντιλαμβάνονταν ότι ήμουν ηλίθιος. Λοιπόν έκανα το κορόιδο, έκανα πως τα καταλαβαίνω.

Αργότερα πήγα και δούλεψα σε μια ψυχιατρική κλινική, η οποία λειτουργούσε τότε ως θεραπευτική κοινότητα. Ήταν συγκλονιστική εμπειρία. Αυτά τώρα δεν υπάρχουν στις ΗΠΑ, τώρα η ψυχική διαταραχή, αντιμετωπίζεται με φάρμακα.

Τότε γινόταν κάτι συγκλονιστικό. Όταν πήγα εκεί, καλούσαν διακεκριμένους ανθρώπους να εκπαιδεύσουν τους θεραπευτές της κοινότητας στα διάφορα είδη θεραπειών που έκαναν, ατομική ψυχοθεραπεία, θεραπεία οικογένειας ή ζευγαριών, και κάποτε είχε κληθεί κάποιος, δεν θυμάμαι τώρα το όνομά του, διεθνούς εμβέλειας, αξιόλογος και πολύ γλυκός άνθρωπος.

Άρχισε να μας κάνει μαθήματα, να μας εποπτεύει, δέκα, δώδεκα θεραπευτές. Άρχισα τότε να διαπιστώνω ότι δεν τον καταλάβαινα, και άρχισα πάλι να αισθάνομαι ηλίθιος και δεν ήθελα να το πω να το πάρουν είδηση και οι άλλοι, αλλά το πράγμα δεν πήγαινε άλλο και κάποια στιγμή τού είπα: «Στάιν», ήταν το μικρό του όνομα, δεν θυμάμαι το επώνυμό του, «δεν ξέρω τι γίνεται, ή εγώ είμαι ηλίθιος ή δεν ξέρω τι λες».

Αυτός μου απάντησε ως ψυχοθεραπευτής και μου είπε έχεις δυσκολία με την προσέγγιση. Του λέω: «Στάιν, σε αγαπώ, σε λατρεύω, αλλά αυτά που λες εγώ δεν τα καταλαβαίνω». Και τότε άρχισαν και οι άλλοι δώδεκα που ήταν στην ομάδα να λένε και εγώ και εγώ και εγώ.

Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει το περιστατικό από τον ζητιάνο του Καρκαβίτσα. 50 Σαρακατσανάιοι κατεβαίνουν στην Καλαμπάκα να κάνουν τα ψώνια τους, και ένας από αυτούς πηγαίνει και κάθεται σε ένα καφεεντάκι και μετά πηγαίνει και ο άλλος και ο τρίτος και ο τέταρτος, και έρχεται το γκαρσόνι να πάρει παραγγελία και λέει:

«Τι θα πάρει ο κύριος?».

Κι αυτός τού λέει: «Φέρε μου ένα καφεδούλι», και λέγανε οι άλλοι, «και εγώ και εγώ και εγώ».

Ύστερα από λίγο έρχεται το γκαρσόνι κρατώντας έναν τεράστιο δίσκο με πενήντα καφέδες και ρωτάει ο πρώτος:

«Και για να έχουμε καλό ρώτημα, παλικάρι, πόσο κάνει το καφεδούλι?».

«Μια δραχμή», λέει το γκαρσόνι.

«Αμ' δεν παίρναμε πέντε οκάδες καλαμπόκι».

«Και εγώ, και εγώ, και εγώ», και σηκώθηκαν και έφυγαν.

Λοιπόν, τότε όλα αντιμετωπίζονταν με ομαδικό τρόπο στη θεραπευτική κοινότητα, ήταν κάτι πολύ ενδιαφέρον φαινομενικά και με τον ίδιο τρόπο με το ανέκδοτο, και τους λέμε ότι εμείς δεν καταλαβαίνουμε τι λέει αυτός ο άνθρωπος. Μα, για τον τάδε καθηγητή μιλάτε τώρα έτσι; Ε ναι, έτσι είναι, τι να κάνουμε, δεν καταλαβαίνουμε. Και αποφάσισαν να του πουν ότι ξέρεις δεν μπορείς να συνεχίσεις, δεν σε καταλαβαίνουν. Πιστεύω ότι πάρα πολύ συχνά πάρα πολλοί άνθρωποι αυτά τα σοφά πράγματα που λέγονται δεν τα καταλαβαίνουν, αλλά δεν ξεπερνάνε τον φόβο, δεν πάει ο νους τους ότι αυτά που μπορεί να τους λένε είναι ανοησίες, αλλά σκέφτονται ότι αυτοί θα πρέπει να είναι ηλίθιοι. Θέλω να πω για πολλούς σοφούς ανθρώπους που λένε πάρα πολύ σοφά πράγματα, που εντυπωσιάζουν με τη σοφία τους, ότι στην προσωπική και οικογενειακή τους ζωή φαίνεται να μην ξέρουν να χωρίσουν έναν άχυρο. Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει το παράπονο που εξέφρασε ο γιος του Αϊνστάιν: ένα πείραμα δεν τελείωσε ο πατέρας μου, εμένα. Δεν τα πήγε καθόλου καλά στην προσωπική και την οικογενειακή του ζωή αυτός ο άνθρωπος, όπως και πολλοί άλλοι σοφοί. Έχω περιπτώσεις ανθρώπων που χρειάστηκε να κάνουν μια προσπάθεια ψυχοθεραπευτική, ένα από αυτά είναι σχετικά πρόσφατο. Ένας πανεπιστημιακός είχε κάποιο οικογενειακό πρόβλημα, με πλησίασε και μου ζήτησε τη βοήθειά μου. Δεν κάνω ψυχοθεραπεία, σε μια ψυχοθεραπευτική ομάδα ήμουν. Δεν είμαι 80 ετών, είμαι 82 και νομίζω ότι οι δυνατότητές μου έχουν τελειώσει, αλλά με παρακάλεσε, δεν μπορούσα να του αρνηθώ και προχώρησα.

Δεν έχω συναντήσει στην ψυχοθεραπευτική μου εμπειρία άνθρωπο

τόσο ανεπίδεκτο οποιασδήποτε ψυχοθεραπευτικής προσέγγισης.

Ήρθε με τη γυναίκα του γιατί είχαν προβλήματα και φτάσανε στον χωρισμό, ο άνθρωπος αυτός ο οποίος είχε πάρα πολύ μυαλό, όταν προσπάθησα να κάνουν μεταξύ τους μια συζήτηση για τις διαφορές που είχαν, ήταν τόσο ακαταμάχητος, που δυο πράγματα μπορούσες να κάνεις μαζί του: ή να συμφωνήσεις ή να σιωπάς. Η γυναίκα αυτή είχε κάνει κάποιες προσπάθειες, δεν είχε καταφέρει ποτέ να την ακούσει. Εγώ προσπάθησα να του το υποδείξω αυτό το πράγμα, και η γυναίκα αισθάνθηκε τρομερή ανακούφιση, αλλά δεν προχώρησε. Ο άνθρωπος αυτός, ο τόσο σοφός, τα προβλήματα τα πιο κρίσιμα της ανθρώπινης επικοινωνίας τα αγνοούσε παντελώς. Και γι' αυτό τολμώ, παρά το γεγονός ότι αισθάνομαι δέος που σας είπα πριν, και ξέρω ότι δεν είμαι επιστήμονας, και ξέρω ότι δεν είμαι διανοούμενος, τολμώ να προσπαθήσω να σας πω λίγα πράγματα για την τέχνη της ζωής. Στον τίτλο που έδωσα γι' αυτήν την ομιλία, ήταν ο αναχρονισμός του όρου ψυχοσωματική ασθένεια. Πάλι για κάτι της καθημερινότητας θα σας πω.

Αυτά που θα σας πω θα είναι προφανή και αυτονόητα. Διανοητικά όλοι τα ξέρουμε, ωστόσο αυτά δεν έχουν καμία ανταπόκριση στον τρόπο που ζούμε, και για να έρθω στον τίτλο, λέω ότι είναι αναχρονισμός ο όρος ψυχοσωματική ασθένεια. Ξέρουμε πολύ καλά, τη νοοτροπία και όχι μόνο της αρχαιοελληνικής ιατρικής παραδόσεως, μετά τον Ιπποκράτη δεν τίθεται θέμα αν κάποια νόσος είναι ψυχοσωματική, όπως δεν τίθεται θέμα αν αυτή η ακτίνα του ήλιου είναι φωτεινή σε σχέση με την άλλη ακτίνα του ήλιου. Είναι ανόητο να λες ότι σε αυτό το ποτήρι το νερό είναι υγρό, σε όλα τα ποτήρια το νερό είναι υγρό, δεν κάνεις μια τέτοια διάκριση. Αργότερα, με τη καρτε-

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ Στέφανος Ν. Ψυχικός

- Προϊόντα Φυσικής Διατροφής
 - Ομοιοπαθητικά
 - Αρωματοθεραπεία
 - Φυτικά Καλλυντικά
 - Ανθοϊάματα Bach
 - Ορθοπδικά
- Πλήρες Φαρμακευτικό Εργαστήριο
 - Παιδικά

Κ. Παλαμά 50, 134 51 Γεροβουνό,
Καματερό, τηλ.: 210 2313000, fax: 210 2386586
e-mail: phychic@otenet.gr

σιανή αντίληψη για τον άνθρωπο και τον κόσμο πιο συγκεκριμένα, δεν ετίθετο θέμα ψυχοσωματικής ασθένειας από την άλλη πλευρά, γιατί ο άνθρωπος είναι μια μηχανή που αποτελείται από ανεξάρτητα εξαρτήματα τα οποία κάποτε μπορεί να μη λειτουργούν καλά, τα βγάζεις, τα διορθώνεις ή τα αντικαθιστάς, και η μηχανή συνεχίζει να λειτουργεί. Πριν από κάποιες δεκαετίες, και αναφέρομαι σε ολιστικές προσεγγίσεις, επανατίθεται το θέμα της ψυχοσωματικής ασθένειας και τότε αρχίζουμε να μιλάμε για κάποιες ασθένειες που είναι ψυχοσωματικές, αλλά υπονοούσαμε ότι οι απλές δεν είναι. Βέβαια, διαπιστώνω ότι έχει αρχίσει ήδη να μη χρησιμοποιείται αυτός ο όρος, γιατί γίνεται πασιφανές ότι είναι ανόητος. Αρχίζει να γίνεται κυρίαρχη αυτή η αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι ενότητα πλήρης που έχει κάποιες διαφορετικές λειτουργίες, αλλά δεν είναι δυνατόν να αυτονομηθούν και, όπως είπα πριν, κάθε προσπάθεια αυτονόμησης οποιασδήποτε ανθρώπινης λειτουργίας έχει χαρακτήρα νεοπλασίας και λειτουργεί ανάλογα. Γίνεται σαφές ότι δεν υπάρχουν κάποιες ασθένειες οι οποίες είναι ψυχοσωματικές και κάποιες δεν είναι. Είναι αυτονόητο ότι ο άνθρωπος είναι ψυχοσωματικός και ό,τι κάνει είναι ψυχοσωματικό. Τι θα πει ψυχοσωματική ασθένεια; Και για να το κάνω λιγάκι πιο σαφές, πιο χειροπιαστό, θα σας πω ένα ανέκδοτο που λίγο σοκάρει, αλλά θα το συμμαζέψω.

Κάποτε ένας άνθρωπος περπατούσε με ενωμένα τα πόδια. Πίσω του ακολουθούν δύο γιατροί οι οποίοι αρχίζουν να κάνουν διαγνωστικές υποθέσεις για το τι συμβαίνει σε αυτόν τον άνθρωπο. Ο ένας έλεγε ότι είχε αδενοπάθεια, ο άλλος έλεγε ότι είχε σκλήρυνση κατά πλάκας και άλλα σπάνια και ασυνήθη νοσήματα. Τελικά δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν μεταξύ τους και αποφάσισαν να τον πλησιάσουν και να τον ρωτήσουν.

«Είναι αδενοπάθεια, είναι σκλήρυνση κατά πλάκας, είναι τούτο είναι εκείνο, είναι το άλλο;».

«Ακούστε, νόμιζα ότι θα απελευθερώσω αέρια και έχασα τον έλεγχο της σφικτηριακής μου λειτουργίας».

Λοιπόν, ξεκίνησα να λέω ότι ενώ ψάχνουμε να βρούμε τον λόγο ύπαρξης κάποιων συμπτωμάτων σε κάποια ασυνήθη βιβλιογραφία, η αιτία είναι πολλές φορές πολύ απλή. Μια μεγάλη πλειοψηφία ανθρώπων σκάβουν τον τάφο τους με ένα πηρούνι. Πολλοί άνθρωποι αρρωσταίνουν βαριά και πεθαίνουν γιατί τρώνε «άτσαλα», γιατί τρώνε τροφές που βιάζουν τη φύση, ανθυγιεινά.

Ένα άλλο θέμα που θα ήθελα να θίξω είναι πώς λειτουργεί η ανθρώπινη φύση. Ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου, τι χρειάζεται και τι δεν χρειάζεται, πράγματα πάρα πολύ προφανή, που δεν τα συνειδητοποιούμε. Θα σας το πω με ένα παράδειγμα: δεν είναι προφανές ότι χωρίς βίλα 800 τετραγωνικών μέτρων στα βόρεια προάστια ένας άνθρωπος μπορεί να ζήσει, χωρίς σχέσεις δεν μπορεί να ζήσει. Όμως, τις τελευταίες τρεις δεκαετίες οι περισσότεροι λειτούργησαμε αγνοώντας αυτό, και ο νους μας ήταν, το λέω κάπως υπερβολικά, να εξασφαλίσουμε υλικά πράγματα με τα οποία μπορεί θαυμάσια να ζει, αλλά παραμελήσαμε, δεν ικανοποιήσαμε τις ανάγκες για την ύπαρξή μας, την ελευθερία μας και την υγεία μας. Και επί την ευκαιρία που αναφέρω τη λέξη υγεία, να πω ότι ένα πράγμα που δεν θέλατε να καταλαβαίνουμε, είναι ότι τα συμπτώματα λανθασμένων επιλογών και ενεργειών, δηλαδή ενεργειών με τις οποίες βιάζουν την ανθρώπινη φύση μας, έχουν συνέπειες, και αυτές οι συνέπειες είναι άτεγκτες. Δηλαδή, θα το πω διαφορετικά, η ζωή έχει κάποιους νόμους που είναι άτεγκτοι, τόσο άτεγκτοι και ακόμα πιο άτεγκτοι από τον νόμο της βαρύτητας. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα για να καταλάβετε τι λέω, γιατί μπορεί λίγο να τα μπερδεύω.

Ζούμε σε έναν πολιτισμό που προσπάθησε να μας κάνει να αισθανόμαστε ότι δεν υπάρχουν συνέπειες, ο μέσος άνθρωπος λειτουργεί με

την αντίληψη ότι μπορεί να τρώει το καταπέτασμα και δεν θα συμβεί τίποτα. Και αν συμβεί κάτι, θα το αποδώσει στις σκοτεινές δυνάμεις, στη συγκεκριμένη περίπτωση γυρνώντας πίσω στην εποχή πριν τον Ιπποκράτη, στα κακά πνεύματα, και θα χρειαστεί να πάει γονατιστός στην Παναγία της Τήνου για να τον γιατρέψει. Βέβαια δεν ξέρω αν χρειάζεται να το πω, δεν είναι και αυτό αυτονόητο ότι η ανθρώπινη αρρώστια δεν προέρχεται ούτε από τα κακά πνεύματα, ούτε από τις σκοτεινές δυνάμεις, γιατί τα κακά πνεύματα μπορεί να λειτουργούν στην αντίληψή μας σαν τα μικρόβια, τα κακά πνεύματα που μπορούν να προσβάλουν εμένα και να μην προσβάλουν εσάς. Έχουν αναπτύξει αυτήν την αντίληψη ότι δεν είναι έτσι η πραγματικότητα, αν αρρωσταίνω εγώ, δεν είναι τα κακά πνεύματα, ή γιατί ο Θεός με τιμωρεί για τις αμαρτίες μου και δεν είναι κάτι άλλο.

Για να τα βάλω λίγο πάλι τα πράγματα στη σειρά. Μίλησα για έναν προφανή τρόπο με τον οποίο καταστρέφουμε την υγεία μας, είναι ένας άλλος τρόπος που καταστρέφουμε την υγεία μας, το επάγγελμά μας. Δεν υπάρχουν επαγγέλματα βαρέα και ανθυγιεινά; Είναι προφανές ότι κάποια επαγγέλματα δημιουργούν κάποια δυσάρεστα συμπτώματα στον άνθρωπο. Κατά κάποιον τρόπο διαταράσσουν την υγεία τους. Όταν, μάλιστα, το επάγγελμα συνδυαστεί με μια άλλη διάσταση της ζωής που είναι η ηθική. Τι εννοώ όταν λέω ηθική; Ηθική είναι να μην κάνεις εκείνο που βιάζει τη φύση σου. Να σας δώσω ένα παράδειγμα. Ξέρετε ότι μιλάμε στην Εκκλησιαστική Παράδοση για τα επτά θανάσιμα αμαρτήματα. Ένα από αυτά είναι η λαιμαργία. Είναι προφανές ότι με τη λαιμαργία δεν προσβάλλω τον Θεό που μου ζήτησε να μην είμαι λαιμαργός, γιατί ο Θεός ξέροντας πώς είναι η ανθρώπινη φύση μου, θέλησε με αυτόν τον τρόπο να με προστατέψει από τον βιασμό της, ο οποίος θα προκαλέσει δυσάρεστα συμπτώματα.

Όταν, λοιπόν, συνδυάζεται το επάγγελμα είτε είμαι γιατρός, επιστήμονας, δικηγόρος ή ό,τι άλλο, τέλος πάντων, και είναι ταυτόχρονα άπληστος, ή αν είμαι πολιτικός είμαι ματαιόδοξος, τότε, η αρνητική επίδραση που μπορεί να έχει στην υγεία μου το οποιοδήποτε επάγγελμα συνδυάζεται με τη ματαιοδοξία μου και την απληστία μου και, μέσω του επαγγέλματός μου, βιάζω τη φύση μου με τις γνωστές συνέπειες. Ας πούμε, μία από τις γνωστές συνέπειες είναι τα προβλήματα της καρδιάς που κυριαρχούν στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου, γιατί κυριαρχούν η ματαιοδοξία και η απληστία, η οποία κάνει τον άνθρωπο να προσπαθεί να αποσπάσει από την καρδιά του δυνατότητες που εκείνη δεν έχει. Η μηχανή πάει μέχρι τα 200 χιλιόμετρα την ώρα, αν πατήσεις το γκάζι πιο πολύ, θα την κάψεις, και δεν θα το φτιάξει το πρόβλημα ο Γιακούμπ αν εγώ συνεχίσω να πηγαίνω με 250 χιλιόμετρα, εννοώ δεν θα μου το λύσει το πρόβλημα της καρδιάς μου ο Γιακούμπ με τις επεμβάσεις του.

Μάλιστα, όταν ο Γιακούμπ προσπαθήσει να επέμβει στο πρόβλημα της καρδιάς μου, χωρίς να μου πει ότι αν δεν σταματήσω να είμαι ματαιόδοξος και άπληστος, δεν υπάρχει τρόπος να σωθώ, τότε με εξαπατά, είναι ανέντιμος, είναι απατεώνας.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να σας πω μια άποψη πολύ προχωρημένη, του Πλάτωνα, ο οποίος λέει ότι εγώ εκτιμώ τον γιατρό που αρνείται να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον ασθενή ο οποίος αρνείται να αλλάξει τις συνήθειες στον τρόπο ζωής του. Γιατί όταν αυτός ο ματαιόδοξος, φιλόδοξος και άπληστος άνθρωπος βιάζει την καρδιά του και ζητάει κάτι περισσότερο και έτσι της προκαλεί σοβαρά προβλήματα, αν αρνείται να αλλάξει αυτήν τη στάση, αυτές τις αξίες, τότε η εντύπωση που θα δώσει ο γιατρός, ότι ίσως το φάρμακο το πιο απλό, το πιο κατάλληλο, το πιο υγιεινό, το ομοιοπαθητικό, το οποιοδήποτε, τέλος πάντων μπορεί να θεραπεύσει την καρδιά του είναι φενάκη. Αν ο άνθρωπος αυτός δεν αλλάξει, δεν αλλάξει τις αξίες του, δεν βελτι-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ
• ΑΘΗΝΑ •

Ομοιοπαθητική Εκπαίδευση

Για ιατρούς, οδοντιάτρους, κτηνιάτρους & φαρμακοποιούς
(φοιτητές και πτυχιούχους)

Το πληρέστερο
πρόγραμμα
στον ελλαδικό
χώρο

Ευρωπαϊκού επιπέδου εκπαίδευση
και πρακτική εξάσκηση σε Αθήνα
και Θεσσαλονίκη
από τους εμπειρότερους
ομοιοπαθητικούς ιατρούς

Έναρξη:
Οκτώβριος
2013

Πιστοποίηση από την
European Committee for Homeopathy

Διοργάνωση

- Ελληνική Εταιρεία Ομοιοπαθητικής Ιατρικής
- Διεθνής Ακαδημία Κλασικής Ομοιοπαθητικής (καθ. Γ. Βυθούλκας)
- Ελληνική Εταιρεία Κλασικής Ομοιοπαθητικής Οδοντιατρικής

Η ΕΕΟΙ και η ΔΑΚΟ συμμετέχουν στην εκπαίδευση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
(Master) στην Κλασική Ομοιοπαθητική του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Πληροφορίες
Δηλώσεις συμμετοχής

ΑΘΗΝΑ: Δευτ.-Παρ. Τηλ.: 210 82 37 771 ώρες: 10.00-14.00 και 6934 014 165 ώρες 17.30-20.30
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: Δευτ.-Παρ. Τηλ.: 2310 744 012 ώρες: 9.00-14.00

www.homeopathy.gr

ώσει την ηθική του, δεν θα σωθεί, διότι απληστία είναι η ανηθικότητα. Οι όροι αυτοί μας έχουν κάνει να τους παρεξηγήσουμε, γιατί οι όροι αυτοί είναι χρήσιμοι και για τη ζωή μας.

Ο Χριστός συνιστά να αγαπάς τους εχθρούς σου. Αυτό, ξέρετε, δεν είναι μια ρομαντική εντολή. Τι λέει ο Χριστός με αυτόν τον τρόπο. Ένας από τους αποτελεσματικότερους τρόπους να σπαταλήσει κανείς τη ζωή του είναι να είναι μνησίκακος.

Ανάφερα παραδείγματα που αποτελούν βιασμό της ανθρώπινης φύσης και οδηγούν σε κάποιες δυσλειτουργίες και κάποια συμπτώματα δυσάρεστα. Η ανθρώπινη παθολογία είναι σαν το κρεμμύδι, βγάζεις το πρώτο φύλλο, βλέπεις το επόμενο, βγάζεις το επόμενο φύλλο, βλέπεις το μεθεπόμενο κ.ο.κ.

Κάθε σύμπτωμα έχει μια αιτία, είναι σύμπτωμα μιας βαθύτερης αιτίας, και η ιστορία με το κρεμμύδι δεν έχει τέλος.

Γιατί υπάρχει ατυχής γάμος; Γιατί οι γάμοι γίνονται με κίνητρα σκοπιμότητας, όχι για να σταθεροποιηθούν μια σχέση πραγματικής κοινωνίας. Γίνεται ένας γάμος για διάφορους σκοπούς. Υπάρχουν άνθρωποι, κυρίως οι θρησκευόμενοι τα φαντάζονται έτσι, που πιστεύουν ότι ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούμε να το κάνουμε ακατάσχετα, χωρίς να διαπράττουμε κάποια αμαρτία, είναι να παντρευτούμε.

Με τέτοια κίνητρα ένας γάμος θα είναι προβληματικός, και ένας προβληματικός γάμος δημιουργεί τέτοια κρίση, τέτοια πίεση, προκαλεί τόσο δυστυχία σε έναν άνθρωπο, που δεν έχει συμπτώματα γρίπης, καρκίνο μπορεί να του προκαλέσει, να τον στείλει αμέσως στον τάφο.

Αυτά είναι κάποια από τα χιλιάδες πράγματα που θα μπορούσα να σας πω, που μπορεί να είναι παράγοντες που να προκαλούν κάποια διαταραχή της υγείας του ανθρώπου η οποία δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με έναν τρόπο, χρειάζεται αντιμετώπιση όλων αυτών των φύλλων του κρεμμυδιού.

Και, επομένως, χρειάζεται προσοχή για την εντύπωση που δίνει ο γιατρός στον ασθενή ότι, αν δεν είσαι διατεθειμένος να αλλάξεις τον τρόπο ζωής σου, εμένα ξέχασέ με. Αν δεν μπορεί να είναι τόσο γενναίος, να μη δώσει τη σιωπηρή αίσθηση, να μη μεταδώσει το σιωπηρό μήνυμα ότι θα αποκαταστήσει την υγεία του ασθενούς, και εδώ

θα πρέπει να μιλήσουμε για τι είναι υγεία.

Υγεία είναι να μη βήχεις ή να μην έχεις κάποιον κολικό στο στομάχι, αυτό είναι υγεία, δηλαδή ένας άνθρωπος που δεν βήχει, αλλά είναι αυτοαπασχολούμενος, μίζερος και κακομοίρης, αξιοθρήνητος, είναι υγιής; Υγεία δεν είναι η απομάκρυνση κάποιων συμπτωμάτων. Υγεία είναι η πληρότητα της ζωής και, επομένως, δεν υπάρχει κανείς απόλυτα υγιής άνθρωπος, και για να επανέλθω σε αυτό που έλεγα πριν, όταν ο γιατρός δίνει την εντύπωση στον ασθενή ότι αποκαθιστά την υγεία, τον εξαπατά. Το τελευταίο που θα ήθελα να σας πω είναι ότι η θεραπεία απαιτεί προσωπικό κόστος, όπως οτιδήποτε ουσιαστικό αξιόλογο στη ζωή. Γίνεται με κάποιες σταγόνες από την καρδιά σου.

Στην Καινή Διαθήκη, ο Χριστός κυκλοφορεί ανάμεσα σε ένα τεράστιο πλήθος και αισθάνεται ότι κάτι τον πιέζει και κάποια στιγμή λέει, κάποιος μου έπιασε το ρούχο μου, και του λένε οι μαθητές, μα τι λες, κανείς δεν σου έπιασε το ρούχο. Τι είχε συμβεί; Τον είχε πλησιάσει μια αιμορραγούσα γυνή, με την πεποίθηση ότι και αν άγγιζε ακόμα το ρούχο του, θα θεραπευόταν.

Ο Χριστός για να θεραπεύσει την αιμορραγούσα, την έκανε να πιστέψει, αλλιώς δεν θα θεραπευόταν. Ο Χριστός το φώναξε αυτό για να το ακούσουμε όλοι μας. Η αλήθεια για μένα είναι ή διαπιστώσιμη ή με αφήνει αδιάφορο. Αυτή είναι η πραγματικότητα, ότι δεν κάνουμε αληθινό σε αυτό τον κόσμο, δημιουργικό, καλό, θα έχει προσωπικό κόστος. Ο γιατρός, βέβαια, βλέπει από το πρωί μέχρι το βράδυ ανθρώπους με αδιέξοδα στο θέμα της υγείας.

Εγώ βλέπω αδιέξοδα λίγο πιο βαθιά στον τρόπο ζωής του ανθρώπου, στις ανθρώπινες σχέσεις, στην οικογένεια, στην ανατροφή των παιδιών, στις συζυγικές σχέσεις, αδιέξοδα, αδιέξοδα...

Όποιος καταλαβαίνει, κι εγώ καταλαβαίνω τα ανθρώπινα όρια του γιατρού, ότι πράγματι δεν μπορεί να βάζει σταγόνες από την καρδιά του διαρκώς σε όλα αυτά τα δύσκολα πράγματα που αντιμετωπίζει. Όμως χωρίς κάποιες σταγόνες θεραπείας, δε θα πρέπει να προσδοκούμε.

Ευχαριστώ.

FREZYDERM

Ειδική αγωγή
για το ψωριασικό δέρμα
(πρόσωπο - σώμα)

| Απομάκρυνση ψωριασικών φολιδών

psoriasis
PST.

medilike system

- Βιομιμητική δράση
- Επί φάσεων έξαρσης και ύφεσης

PS.T. Cleanser

Καθαρισμός -
Απολέπιση

Βήμα 1

200ml

PS.T. Keratolytic Cream

Κερατόλυση -
Ενυδάτωση

Βήμα 2

200ml

Επιπλέον

Επί φάσεως έξαρσης

Εναλλακτική επιλογή
κορτικοστεροειδούς δράσης

Η πορεία της εξατομίκευσης και της αυτο-ανα-κάλυψης

Κωνσταντίνος Φυτόπουλος, ψυχίατρος-ψυχοθεραπευτής-ομοιοπαθητικός

Ηταν ένα καλοκαιρινό ηλιόλουστο πρωινό. Τριγύρω μου ψηλά πεύκα έριχναν τον παχύ ίσκιο τους, και οι συστάδες από τις πευκοβελόνες τους λικνίζονταν, η καθεμιά στον δικό της απροσδιόριστο ρυθμό. Φυσούσε ένα ευχάριστο αεράκι κι εγώ καθόμουν σ' ένα παγκάκι στο πάρκο της Κατερίνης, με τον πόδι στο γύψο, μην μπορώντας να αποδεχτώ τη δυσκινησία που απρόοπτα είχε προκύψει. Ατένιζα τα πεύκα κι ένιωθα την ησυχία τους, τους σιγανούς κι ακίνητους ρυθμούς τους, τον διαφορετικό τους χρόνο. Κάποια στιγμή σηκώθηκα και νωχελικά πήγα στη Βιβλιοθήκη που βρίσκεται εκεί κοντά. Αριστερά, μετά την πόρτα, «είδα» για πρώτη φορά το σύνολο σχεδόν των μεταφρασμένων έργων του Καρλ Γιουνγκ. Κάπως έτσι, πριν από 25 χρόνια, ξεκίνησε η επαφή μου με τον Γιουνγκ και τα συστήματα εσωτερικής ανάπτυξης.

Το ζήτημα της εσωτερικής ή πνευματικής ανάπτυξης του ανθρώπου ήταν μέχρι πρόσφατα αποκλειστικό πεδίο των σχολών εσωτερισμού και των θρησκειών. Βέβαια, όταν λέμε θρησκεία, δεν εννοούμε την εξωτερική και την εν πολλοίς κοσμική της οργάνωση, αλλά την εσωτερική της διάσταση. Τον εσώτερο χαρακτήρα της, που συνήθως μεταφέρεται, μέσω της προσωπικής εμπειρίας, από τον δάσκαλο στον μαθητή, από τον μύστη στον νεόφυτο, από τον γέροντα στον νέο.

Πάνω σε αυτήν την πνευματική ανάπτυξη και μεταμόρφωση του ανθρώπου σκόνταψε και ο Γιουνγκ κατά την προσπάθειά του να εξερευνήσει και να διαφωτίσει τα περιεχόμενα του ασυνείδητου, από έναν άλλον και εντελώς διαφορετικό δρόμο, τον δρόμο της ψυχολογίας και της επιστήμης.

I. Η έσχατη παρόρμηση

Η ψυχολογία είναι μια σχετικά καινούργια επιστήμη. Έχει να επιδείξει μόλις 100 χρόνια ζωής. Η γέννησή της ανάγεται στις αρχές του 1900, με τη δημοσίευση από τον Φρόιντ *Της ερμηνείας των ονείρων* και την ανακάλυψη ουσιαστικά του ασυνείδητου. Την άγνωστη εκείνη περιοχή της ψυχής μας που επηρεάζει ασυναίσθητα τις πράξεις μας, το πώς αισθανόμαστε και τις βαθύτερες σκέψεις μας. Την απώτερη περιοχή που είναι γεμάτη με τους απωθημένους φόβους μας, τις ανεκπλήρωτες ελπίδες και τις λογοκριμένες επιθυμίες μας...

Ο Φρόιντ την περιέγραψε σαν την περιοχή των πρωτογενών επιθυμιών (ειδικότερα των σεξουαλικών επιθυμιών), τις οποίες ο συνειδητός νους θεώρησε απαράδεκτες και επέλεξε να τις απωθήσει. Σύμφωνα με τον Φρόιντ, το βασικό ένστικτο που κινεί την ψυχική μας οικονομία είναι το σεξουαλικό ένστικτο. Σε σχέση με αυτήν του την παραδοχή, κάποιοι από τους μαθητές του, στις αρχές του ψυχαναλυτικού κινήματος, διαφοροποιήθηκαν. Ο Άντλερ θεώρησε ότι το πρωταρχικό ένστικτο του ανθρώπου είναι η τάση και η επιθυμία του για επιβολή, για επικράτηση και για δύναμη. Τα παραπάνω ένστικτα, που εμφανώς μοιραζόμαστε με το ζωικό βασίλειο και που είναι απαραίτητα για την εξέλιξη των ειδών και την προσωπική μας επιβίωση, συνδέονται, κατά τον σύγχρονο ελβετό μύστη και ψυχολόγο Μάνουελ Σοχ, με τα ορμονοεξαρτώμενα συναισθήματα της επιθετικότητας και του φόβου.

Ο Γιουνγκ (1875-1961) όμως, εκτός από τα ένστικτα αυτά, ανακάλυψε μιαν ακόμη παρόρμηση, πιο σημαντική από τις δύο προηγούμενες και χαρακτηριστική για τον άνθρωπο (άνω-θρώσκον): το ένστικτο για αυτο-πραγμάτωση, για προσωπική ολοκλήρωση και πληρότητα. Μια παρόρμηση εξαιρετικά ισχυρή για κάποιους ανθρώπους, που τους ωθεί, χωρίς να λογαριάζουν κόπους και θυσίες, στην αναζήτηση του εαυτού τους, στην ολότητα και στην πληρότητά του, στην αναζήτηση του ποιοι πραγματικά είναι. Μια παρόρμηση που συνδέεται, οδηγεί και μεταμορφώνει τα γρήγορα ορμονοεξαρτώμενα συναισθήματα στα αντίστοιχα αργά: εσωτερική γαλήνη, ευτυχία, έκσταση, μακαριότητα και ανιδιοτελή αγάπη (Μάνουελ Σοχ).

2. Η ανάγκη για εξατομίκευση

Τον τελευταίο καιρό έχουν ειπωθεί και γραφτεί πολλά για έννοιες όπως αυτο-πραγμάτωση, προσωπική ολοκλήρωση, ανάπτυξη της συνειδητότητας. Τι όμως είναι η συνειδητότητα, η οποία επιδέχεται εξέλιξη; Τι είναι ο εαυτός που καλείται να πραγματωθεί; Είναι ο «εαυτός» μου κάτι που υπάρχει ήδη, ή κάτι που θα προκύψει στην πορεία της ζωής μου; Απαιτεί κάποια ενεργή προσπάθεια από τη μεριά μου, ή είναι μια φυσική εξέλιξη όπως η ενηλικίωση του σώματος ή η ανάπτυξη ενός δένδρου;

Όσο εστιάζεται κανείς σε τέτοιες έννοιες, τόσο αυτές γίνονται πιο αδιόρατες και άρρητες. Τα παραπάνω προβλήματα αποτέλεσαν τον πυρήνα της προβληματικής του Γιουνγκ. Τα πρώτα του χρόνια ως ψυχίατρος, ο Γιουνγκ εργαζόταν σε ένα ελβετικό ψυχιατρείο. Εκεί, δουλεύοντας κυρίως με ψυχωτικούς αρρώστους, έκανε την εξής εκπλη-

κτική διαπίστωση: παρατήρησε ότι οι φαντασίες και οι ψευδαισθήσεις των ασθενών του προσομοιάζαν με αρχαίους μύθους! Το παράξενο ήταν ότι οι περισσότεροι από τους ασθενείς του δεν ήταν δυνατόν να είχαν ακούσει ή διαβάσει κάτι σχετικά με αυτούς τους μύθους.

Πώς θα μπορούσε να εξηγηθεί μια τέτοια σύμπτωση; Ο Γιουνγκ ανακάλυψε ότι στην ψυχή του ανθρώπου υπάρχει ένας ασυνείδητος χώρος που περιέχει παγκόσμια σύμβολα από τις θρησκείες και από αρχαίους και σύγχρονους μύθους. Αυτόν τον χώρο τον ονόμασε συλλογικό ασυνείδητο. Τα σύμβολα του χώρου αυτού τα παράγουν δυνάμεις (ή καλύτερα ασυνείδητες οντότητες), κοινές σε όλους του ανθρώπους, τα γνωστά αρχέτυπα. Αποτελεί έτσι το συλλογικό μας ασυνείδητο τρόπον τινά εκείνο τον χώρο-δίκτυο, όπου όλοι μας αλληλοσυνδεόμαστε μεταξύ μας, καθώς και με την πηγή της Ύπαρξης.

Οι περισσότερες σχολές ψυχοθεραπείας έχουν σαν στόχο να απομακρύνουν τα ψυχοπαθολογικά προβλήματα από τους πελάτες τους και να τους χαρίσουν μια πιο ισορροπημένη ζωή. Κάτι που είναι άκρως θεμιτό και χρήσιμο, βέβαια. Αλλά, σύμφωνα με τον Γιουνγκ, αν κάποιος δεν βρει το νόημα της προσωπικής του ζωής, στην ουσία δεν μπορεί να είναι ούτε υγιής ούτε ολοκληρωμένος, επειδή αυτό που θεωρεί ως «εγώ» δεν αντιστοιχεί στην ολότητα του εαυτού του. Δεν είναι πάρα ένα πολύ μικρό τμήμα της, κάτι σαν την κορυφή του παγόβουνου, που το μεγαλύτερό του τμήμα βρίσκεται κάτω από τη θάλασσα. Συνήθως, η ζωή που βιώνει κανείς είναι προσανατολισμένη στις επιθυμίες μόνο του επιφανειακού «εγώ», του καθημερινού εαυτού με τα ποικίλα και διάφορα «θέλω και δεν θέλω» του, αγνοώντας τα κελεύσματα του βαθύτερου εαυτού του. Σε αυτήν την περίπτωση, όσο περισσότερο απομακρύνεται κανείς από τον πραγματικό του εαυτό, από τη δυναμική αυτού που κρύβει μέσα του, τόσο περισσότερο το ασυνείδητό του μέσα από το σώμα του (και τα δύο έχουν υλική υπόσταση) προσπαθεί να τον επαναφέρει στον δικό του προσωπικό δρόμο.

Το ξεδίπλωμα της δυνατότητας που έχει κάποιος για προσωπική ανάπτυξη, την όλη διαδικασία της διεύρυνσης της προσωπικής συνειδητοποίησης, ο Γιουνγκ την ονομάζει εξατομίκευση, και την παρομοιάζει με το ξεδίπλωμα της σταδιακής ανάπτυξης ενός δένδρου. Αλλά όπως όλοι οι σπόροι ενός δένδρου δεν πρόκειται να αναπτυχθούν, να ολοκληρωθούν και να γίνουν δένδρα, έτσι και όλες οι ψυχές δεν πρόκειται να πετύχουν την εξατομίκευσή τους, να «ανθίσουν».

Η δυνατότητα της εξατομίκευσης υπάρχει στα σύμβολα της μεταμόρφωσης, τα ικανά να φέρουν κάποιον σε επαφή με την εσωτερική του πηγή (το Ταυτό κατά την ορολογία του Γιουνγκ, το Άτμαν κατά την ινδική παράδοση ή το Τάο κατά την κινεζική παράδοση). Τα σύμβολα αυτά υπάρχουν αλλά είναι βαθιά κρυμμένα. Η φύση «κρύπτεσθαι φιλεί» έλεγε ο Ηράκλειτος και μάλλον έχει τους λόγους της... Είναι οι ίδιοι λόγοι που, κατά τον Γκουρτζιφ, καθιστούν την πρόσβαση του συνηθισμένου μηχανικού ανθρώπου στα ανώτερα κέντρα αδύνατη. Είναι η σκιά που σαν ένας άλλος παραμορφωτικός καθρέφτης απομακρύνει τους ανίερους.

3. Η συνάντηση με τη σκιά

Λέει μια λαϊκή ρήση ότι κάποιος μπορεί εύκολα να δει την καμπούρα του γείτονα, όχι όμως τη δική του. Αναγνωρίζει τα λάθη και τα ελαττώματα του άλλου, εξεγείρεται και θυμώνει μαζί του και... κοιμάται ήσυχος! Αυτό συμβαίνει, όμως, επειδή όλα αυτά είναι κομμάτια της δικής του ασυνείδητης οντότητας, και γι' αυτό εμπλέκεται τόσο πολύ συναισθηματικά όταν τα βλέπει (προβάλλει) σε κάποιον άλλον. Βέβαια, εκείνος που θα τραβήξει πάνω του την προβολή κάποιου, διαθέτει εμφανώς τα συγκεκριμένα στοιχεία. Λειτουργεί, κατά την έκφραση του Γιουνγκ, σαν γάντζος που ξεσηκώνει από το σκοτεινό τους ησυχαστήριο στην επιφάνεια τα περιεχόμενα της σκιάς του άλλου. Δεν μπορεί, όμως, κανείς να λέει ότι προσπαθεί να γνωρίσει τον εαυτό του και να συνειδητοποιήσει τι του συμβαίνει, όταν φορτώνει στους άλλους δικά του στοιχεία ή όταν τα αγνοεί. Δεν είναι τυχαίο, μάλιστα, ότι οι πλέον αυστηροί κατήγοροι είναι οι δήθεν «αθώοι», δηλαδή εκείνοι που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να δουν την καμπούρα τους.

Η σκιά δεν εξισώνεται απαραίτητα με το Κακό ή τον Διάβολο, απλώς περιέχει όλα εκείνα τα προσωπικά μας στοιχεία που δεν μπορούμε να αποδεχθούμε σαν δικά μας. Μια αντικειμενική ματιά θα διέκρινε ότι συχνά η σκιά περιέχει και σημαντικά προτερήματα που για κάποιον λόγο δεν επιτρέπουμε στον εαυτό μας να τα έχει. Επειδή ανασύρεται κυρίως ως προβολή και παραμένει σκιά (ασυνείδητη), είναι τρόπον τινά ο φρουρός της πύλης για τον εσωτερικό μας θησαυρό. Όταν όμως την αναγνωρίσουμε και την αποδεχθούμε, μπορεί να μετατραπεί σε σύμμαχο.

Ο Γιουνγκ στα έργα του *Απάντηση στον Ιώβ*, *Αιών το Σύμβολο των Ιχθύων* και το *Αρχέτυπο του Ολοκληρωτισμού* διερεύνησε την κοσμολογική και συλλογική διάσταση της σκιάς. Παρ' όλα αυτά, τη λύση την έβλεπε στην ατομική διεύρυνση της συνείδησης και στην εξατομίκευση.

Γι' αυτό και το ασυνείδητο δεν αποτελεί ούτε απειλή ούτε και πηγή φόβου. Είναι ο πίδακας ζωής τόσο για το άτομο όσο και για τους λαούς του κόσμου. Οι κίνδυνοι που θα συναντήσει κάποιος, ο οποίος θα επιχειρήσει το ταξίδι της αυτο-ανα-κάλυψης, είναι δεδομένοι. Αλλά εκείνο που, τελικά, έχει σημασία είναι η εμπειρία. Στο εσωτερικό ταξίδι μόνο αν πέσει κανείς στα «χαντάκια», όχι μία αλλά πολλές φορές, αντιλαμβάνεται την ύπαρξή τους. Και όπως παρατήρησε ο Ίψεν: «Είμαι ζωντανός σημαίνει ότι πάντα κινδυνεύω, και όσο πιο ζωντανός είμαι τόσο πιο πολύ κινδυνεύω». Αλλά ο κίνδυνος εδώ έχει κάποιο σκοπό. Είναι η «σύγχυση» του Ρουμί (πούλησε τη γνώση σου και αγόρασε σύγχυση) ή η «ανασφάλεια» του time therapy. Ο άνθρωπος μέσα από τις απογοητεύσεις μαθαίνει και, απεμπολώντας τη βεβαιότητα και την ψευδαίσθηση της γνώσης και του ελέγχου, ξαναποκτά τη φρεσκάδα της αθωότητας και της παιδικής ματιάς. Ξαναποκτά την ικανότητα για άμεση εμπειρία του κόσμου (εξωτερικού και εσωτερικού), απελευθερωμένος πλέον από τον παραμορφωτικό φακό της κρίσης-σύγκρισης, της ερμηνείας, ακόμα και της περιγραφής-κατάταξης.

Φυσικά, το εσωτερικό ταξίδι δεν αποτελείται μονάχα από κινδύνους. Έχει τους σταθμούς του, τις αλλαγές που το μεταμορφώνουν. Το πείραμα σε βάθος οδηγεί σε μια «πλούσια ζωή», σε μια ύπαρξη διαφορετικής ποιότητας, που ξεκινάει από τον εγωκεντρισμό αλλά, τελικά, απομακρύνεται πάρα πολύ απ' αυτόν.

4. Το αντίθετο εσωτερικό φύλο

Όταν κάποιος, κατά την πορεία της εξατομίκευσής του, συναντήσει και έρθει αντιμέτωπος με τη σκιά του (που, σημειωτέον, είναι έργο ζωής), αργά ή γρήγορα θα βρεθεί μπροστά σ' ένα άλλο αρχέτυπο του προσωπικού του ασυνείδητου. Θα συναντήσει την εσωτερική γυναίκα αν είναι άντρας ή τον εσωτερικό άντρα αν είναι γυναίκα.

Η λειτουργία του ασυνείδητου σε σχέση με το συνειδητό είναι αντισταθμιστική. Οπότε, επειδή στο συνειδητό ενός ατόμου επικρατούν τα χαρακτηριστικά του φύλου του, στο υποσυνείδητό του επικρατούν αυτά του αντίθετου φύλου. «Στο ασυνείδητο κάθε άντρα βρίσκεται κρυμμένη μια γυναικεία προσωπικότητα και σε αυτό κάθε γυναίκα μια αντρική προσωπικότητα», έγραφε ο Γιουνγκ και ονόμασε τις κρυμμένες προσωπικότητες *Άνιμα* και *Άνιμους*, αντίστοιχα.

Τα αρχέτυπα του Άνιμους και της Άνιμα εμφανίζονται στο συνειδητό είτε με προβολή είτε με ταύτιση. Όταν προβάλλονται σε κάποιο υπαρκτό πρόσωπο του άλλου φύλου, έχουμε τον αποκαλούμενο κεραυνοβόλο έρωτα. Η Άνιμα είναι αυτό που θα λέγαμε η ιδανική εικόνα που έχει ένας άντρας για μια γυναίκα. Με την αρνητική της μορφή ενσαρκώνεται στην ακολασία, στη μοιραία γυναίκα, η οποία με τη γοητεία της «σέρνει τον άντρα από τη μύτη». Η λογοτεχνία και η θεματολογία του κινηματογράφου είναι γεμάτη από τέτοιες μορφές. Η γερμανική ταινία του 1930 *Ο γαλάζιος άγγελος*, του Γιόζεφ φον Στέρνμπεργκ, διηγείται τον έρωτα ενός αυταρχικού καθηγητή για μια τραγουδίστρια του καμπαρέ. Η τραγουδίστρια χρησιμοποιεί τη γοητεία της για να εξευτελίσει τον καθηγητή, ενώ με τη θετική της μορφή εμφανίζεται ως η μούσα, η ιδανική γυναίκα. Είναι η Βεατρίκη του Δάντη, η θεά Ίσιδα στο όνειρο του Απουλήιου, η Σουλαμίτιδα από το *Άσμα Ασμάτων*.

Αντίστοιχα, ο Άνιμους εμφανίζεται στα όνειρα ή τις προβολές των γυναικών σαν ο ιππότης, ο αθλητικός κυνηγός της περιπέτειας, ο γοητευτικός ληστής, ή και σαν την επικίνδυνη μορφή του Κυανοπώγων, που σκότωνε κρυφά τις γυναίκες του. Στη θετική του πλευρά, ο Άνιμους προσωποποιεί το πνεύμα πρωτοβουλίας, το θάρρος, την τιμιότητα. Στην αρνητική του, την ισχυρογνωμοσύνη, την προσκόλληση σε απόλυτες ιδέες, την έλλειψη ευελιξίας. Σε κάθε περίπτωση, ο Άνιμους και η Άνιμα είναι μορφές μάλλον δαιμονικές, υπερβατικές, παρά ανθρώπινες. Η διαδικασία της εξατομίκευσης προχωράει στον δρόμο που χαράζουν οι εσωτερικές συγκρούσεις.

Ο Γιουνγκ είχε κατανοήσει ότι η λύση δεν βρίσκεται στην επικράτηση του ενός πόλου της σύγκρουσης, ή στην καταπίεση της ίδιας της σύγκρουσης, αλλά στη συμφιλίωση των αντιθέτων στο «conjunction oppositorum», ένα είδος εσωτερικού «ιερού γάμου». Πρόκειται για την ανάδυση μιας τρίτης δύναμης που υπερβαίνει την ένωση των αντιθέτων, μιας μεταμορφωτικής δύναμης. Η ένωση με την εσωτερική γυναίκα και τον εσωτερικό άντρα, αντίστοιχα, προϋποθέτει την απόσυρση των προβολών του Άνιμους ή της Άνιμα πάνω στους άλλους και την απελευθέρωση από την ταύτιση μαζί τους.

Όπου γίνει αυτή η δημιουργική επαφή, και αν διατηρηθεί, ένα νέο είδος ενέργειας περνάει μέσα από τον άνθρωπο. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο άνθρωπος που μέσα του ρέει αυτή η ενέργεια ζει έναν βίο νηνεμίας. Αντιθέτως, είναι υποχρεωμένος να παλεύει και να αγωνιά στο επίπεδο του συνηθισμένου κόσμου, ίσως και περισσότερο από πριν. Ωστόσο δεν αγωνίζεται μάταια. Νέοι και δημιουργικοί πίδακες δραστηριότη-

Εσωτερικό αντίθετο
Το αρχέτυπο του ιερού γάμου (δηλαδή η ένωση των αντιθέτων)
απεικονίζεται εδώ σε ένα ινδικό γλυπτό ως οι θεότητες Σίβα και Παρβάτι

τας αναβλύζουν από τα βάθη του. Και μέσα σε όλο αυτόν τον αγώνα του, ο άνθρωπος διαπιστώνει ότι χρησιμεύει σαν κανάλι που από μέσα του περνούν «δημιουργικά ύδατα» για να διοχετευτούν στη ζωή.

5. Η συνάντηση με τον εαυτό

Κατά την ένωση, λοιπόν, με τον εσωτερικό άντρα ή τη γυναίκα αντίστοιχα, η γυναίκα μπορεί πλέον να εντάξει στη συνειδητή της στάση τα στοιχεία της δύναμης, της αποφασιστικότητας και του θάρρους που πρόβαλλε έως τότε στους άντρες, ενώ ο άντρας να αποκτήσει τις θηλυκές ποιότητες της δεκτικότητας και της ευελιξίας. Τότε το ασυνείδητο αλλάζει όψη και παρουσιάζεται με τη μορφή των συμβόλων του Εαυτού.

Ο Εαυτός, ο πιο βαθύς πυρήνας της ψυχής, στα όνειρα μιας γυναίκας παρουσιάζεται με τη μορφή ενός ανώτερου θηλυκού όντος, όπως μιας ιέρειας, μάγισσας, θεάς κ.ά. Στους άντρες μπορεί να πάρει τη μορφή του γέρου σοφού, του γκουρού, του ιεροφάντη κ.ά. Επίσης, πιο σπάνια μπορεί να πάρει τη μορφή ενός αρωγού ζώου, γνωστού από τα παραμύθια, ή μιας πέτρας, ενός πολύτιμου λίθου.

Είναι φανερό εδώ η σύνδεση του Εαυτού (του εσωτέρου πυρήνα της ψυχής) με τη φιλοσοφική λίθο των αλχημιστών. Ο Μοριένους, Άραβας αλχημιστής, λέει: «Αυτή (η φιλοσοφική λίθος) έχει βγει από εσάς. Εσείς είστε το ορυκτό της και βρίσκεται μέσα σας. Ή, για να εκφράσουμε με σαφήνεια τα πράγματα, αυτοί (οι αλχημιστές) την παίρνουν από εσάς. Μόλις το καταλάβετε, η αγάπη και η επιδοκιμασία της πέτρας δεν θα πάψουν να μεγαλώνουν μέσα σας. Να ξέρετε ότι αυτό είναι, αναμφισβήτητο, αληθινό».

Με τη μορφή του Κοσμικού Ανθρώπου, ο Εαυτός παρουσιάζεται σε πάμπολλους μύθους και θρησκευτικές διδασκαλίες ως η θεϊκή και επιβοηθητική δύναμη. Οι μύστες της Ανατολής αλλά και οι Γνωστικοί της Δύσης κατάλαβαν ότι ήταν μάλλον μια εσωτερική ψυχική εικόνα, παρά μια αντικειμενική πραγματικότητα. Σύμφωνα με μια ινδική παράδοση, ζει μέσα στον άνθρωπο και αποτελεί τη μόνη αθάνατη πλευρά του. Αυτός ο εσωτερικός Μεγάλος Άνθρωπος οδηγεί το άτομο έξω από τον δημιουργημένο κόσμο, για να αποκαταστήσει και πάλι την αιωνιότητα της αρχέγονης σφαίρας του. Μπορεί, όμως, να παίξει τον λυτρωτικό του αυτό ρόλο, μόνο εφόσον ο άνθρωπος τον αναγνωρίσει και, αφού ξυπνήσει από τον ύπνο του, του επιτρέψει να τον οδηγήσει.

Συνάντηση με το εαυτό

Το εαυτό δεν απεικονίζεται πάντα με ένα ανώτερο και γέρικο ον. Εδώ αναπαράσταση ενός ονείρου από τον Πέτερ Μπικχάουζερ, όπου παρουσιάζεται σαν νέος. Το στρογγυλό αντικείμενο με μορφή ήλιου, καθώς και τα τέσσερα χέρια, είναι το σύμβολο ολότητας. Το αγόρι είναι μαύρος, εξαιτίας της νυχτερινής (δηλαδή, ασυνείδητης) προέλευσής του.

Σύμφωνα με πολλούς μύθους, ο Κοσμικός Άνθρωπος αποτελεί και τον τελικό σκοπό της ζωής, τον λόγο ύπαρξης της Δημιουργίας. Λέει ο Μάιστερ Έκχαρτ: «Όλα τα δημητριακά τείνουν προς το στάρι, όλοι οι θησαυροί προς το χρυσάφι, όλα τα πλάσματα προς τον άνθρωπο». Βέβαια, ο παραπάνω ορισμός, παρά την υπερβολή του, απηχεί μια ψυχολογική πραγματικότητα, στον βαθμό που η εξωτερική πραγματικότητα υπάρχει αναφορικά με μια συνείδηση που την αντιλαμβάνεται και τη φωτίζει σαν τέτοια. Στη Δύση, ο Κοσμικός Άνθρωπος ταυτίστηκε συχνά με τον Χριστό, ενώ στην ανατολή με τον Κρίσνα ή τον Βούδα. Άλλοτε πάλι ο Εαυτός παίρνει τη μορφή του ερμαφρόδιτου ή του βασιλικού ζευγαριού.

Η πλέον γνωστή εικόνα το Εαυτού (Ταυτού), και αυτή που ασκούσε ιδιαίτερη γοητεία στον Γιουνγκ, είναι η Μαντάλα. Μαντάλα στα σανσκριτικά σημαίνει ιερός κύκλος. Είναι, όμως, κάτι περισσότερο από κύκλος. Ο Γιουνγκ λέει: «Υπάρχουν αμέτρητες παραλλαγές αυτού του μοτίβου... αλλά όλες βασίζονται στον τετραγωνισμό του κύκλου... Είναι ένα είδος κεντρικού σημείου στο εσωτερικό της ψυχής, με το οποίο σχετίζεται το καθετί, όπου όλα είναι τακτοποιημένα και που από μόνο του είναι μια πηγή ενέργειας».

Ο «τετραγωνισμός του κύκλου», ένα από τα παλιά άλута μαθηματικά προβλήματα, εδώ συμβολίζει την ενσάρκωση της θειικής φύσης του ανθρώπου στην υλικότητα. Αν εμφανιστεί το αρχέτυπο του Εαυτού στην προσωπική ζωή κάποιου (συνήθως στο δεύτερο μισό της ζωής), προσφέρει μια πηγή νοήματος για την ύπαρξη και τη ζωή. Βέβαια, η πορεία της εξατομίκευσης δεν είναι γραμμικά προσδιορισμένη, όπως για περιγραφικούς λόγους παρουσιάστηκε. Δεν θα μπορούσε να πει κανείς: «Τώρα εξατομικεύτηκα, προχωρώ στο επόμενο».

Όχι. Είναι μια διαρκής επικοινωνία με τα βάθη του ασυνείδητου, με το σύνολο του εαυτού μας. Τα σύμβολα ή αναδύονται αυθόρμητα ή δεν αναδύονται καθόλου. Σημαντικό στάδιο στην πορεία αποτελεί η κατανόηση των μεταμορφωτικών συμβόλων. Αν αυτή λείπει, θα έχουμε μεν μια ωρίμανση του ατόμου και ενδεχομένως μια εναρμόνιση της νοητικής του στάσης με τον εαυτό του, η οποία όμως δεν θα είναι συνειδητή. Συχνά, οι κρίσιμες φάσεις της πορείας συνοδεύονται από «συγχρονιστικά» γεγονότα, που βοηθούν το άτομο να συνδέσει την εσωτερική με την εξωτερική του ζωή.

Τέλος, πρέπει να επιστημονούμε ότι η **εξατομίκευση** είναι άκρως προσωπική υπόθεση, και γι' αυτό **ζωντανή**. Σε κάθε περίπτωση, η όποια μίμηση την απονεκρώνει... Ενώ η σύνδεση με την **πραγματική εμπειρία** και την **προσωπική αυθεντικότητα** την ξυπνάει.

Τελειώνοντας, ας παραθέσουμε ένα απόσπασμα από κείμενο του Γιουνγκ:

Εκείνοι που ζουν σε κοινωνίες με βάσεις πιο σταθερές από τις δικές μας, καταλαβαίνουν ευκολότερα πως είναι ανάγκη να απαρνηθούμε τα ωφελμιστικά σχέδια που γεννά το συνειδητό πνεύμα μας για να επιτρέψουμε στο εσωτερικό μας «Είναί» ν' αναπτυχθεί. Μια μέρα συνάντησα μια γυναίκα κάποιας ηλικίας που, επειδή αναλώθηκε σε εξωτερικές υποθέσεις, δεν είχε κατορθώσει τίποτα σπουδαίο στη ζωή της. Είχε κατορθώσει, ωστόσο, να συνεννοείται με έναν σύζυγο με δύσκολο χαρακτήρα, και η ίδια να φτάσει στην ψυχολογική ωριμότητα. Όταν μου παραπονέθηκε πως δεν έκανε τίποτα στη ζωή της, της αφηγήθηκα μια ιστορία του σοφού Κινέζου Σουάνγκ-Τσου. Κατάλαβε αμέσως και ησύχασε.

Να η ιστορία:

Ένας πλανόδιος ξυλουργός, που τον έλεγαν Πέτρο, είδε στα ταξίδια του μια παλιά γιγάντια βελανιδιά, κοντά σε έναν ακατέργαστο βωμό. Ο ξυλουργός είπε στον παραγιοί του που θαύμαζε τη βελανιδιά: «Να ένα άχρηστο δέντρο. Αν το κάνανε καράβι, θα σάπιζε αμέσως. Αν το κάνανε εργαλείο, θα έσπαγαν. Τίποτε χρήσιμο δεν μπορείς να φτιάξεις με αυτό το δέντρο. Να γιατί μπόρεσε να γεράσει τόσο!».

Στο χάνι όμως, την ίδια νύχτα, ο ξυλουργός είδε τη βελανιδιά στο όνειρό του, και το δέντρο τού είπε: «Γιατί με συγκρίνεις με τα καλλιεργημένα σας δέντρα, όπως τ' ασπράγκαθο, την αχλαδιά, την πορτοκαλιά, τη μηλιά και όλα τ' άλλα καρποφόρα δέντρα; Πριν ακόμα ωριμάσουν οι καρποί τους, οι άνθρωποι τ' αφανίζουν, σπάνε τα κλαριά τους και τα κλωνιά τους. Οι καρποί που δίνουν τα βλάπτουν και δεν χαίρονται τη ζωή μέχρι το φυσικό τους τέλος. Έτσι γίνεται παντού και γι' αυτό προσπάθησα πριν από πολύ καιρό να γίνω ολότελα άχρηστο. Δύστυχε θνητέ! Πιστεύεις πως αν ήμουν χρήσιμο θα με άφηναν να κάνω τέτοιο μπόι; Ωστόσο, εσύ και εγώ είμαστε κι οι δύο δημιουργήματα, και με ποιο δικαίωμα ένα δημιουργήμα δικάζει ένα άλλο; Ω άχρηστε θνητέ, τι ξέρεις εσύ για το ανωφέλετο των δέντρων».

Ο ξυλουργός ξύπνησε, συλλογίστηκε αυτό το όνειρο, κι αργότερα, όταν ο παραγιοί του τον ρώτησε γιατί υπήρχε μονάχα αυτό το δέντρο για να προστατεύει τον βωμό, απάντησε: «Σώπα, ας μη μιλάμε πια γι' αυτό. Αυτό το δέντρο φύτρωσε εκεί επίτηδες, γιατί παντού αλλού οι άνθρωποι θα το είχαν βλάψει. Αν δεν ήταν το δέντρο του βωμού, θα το είχαν ίσως κόψει».

Είναι φανερό ότι ο ξυλουργός είχε καταλάβει ότι, εκπληρώνοντας απλώς τον προορισμό σου, αυτό είναι το μεγαλύτερο κατόρθωμα του ανθρώπου, και ότι ο ωφελμισμός πρέπει να υποχωρεί στις απαιτήσεις της ασυνείδητης ψυχής. Αν εκφράσουμε αυτήν τη μεταφορική έννοια με ψυχολογικούς όρους, το δέντρο συμβολίζει την πορεία προς την εξατομίκευση και δίνει ένα μάθημα στο κοντόθωρο Εγώ μας.

Πηγές

- C.G. Jung: *Gesammelte Werke*, Valter verlag Olten, Sw
- Dawn Kolokithas: *Symbols of Transformation*, Journal Gnosis No 10
- Μαρί Λουίζ φον Φραντς: *Η διαδικασία της εξατομίκευσης*, Αρσενίδης
- Π.Ο. Μάρτιν: *Ένα πείραμα σε βάθος*, Σπαγειρία
- Καρλ Γ. Γιουνγκ: *4 αρχέτυπα*, Ιάμβλικος
- Μάνουελ Σοχ: *Τα χαρίσματα θεραπεύουν*
- Μάνουελ Σοχ: *Frei Sein*
- Γεώργιος Γκουρτζιφ: *Τα όλα και τα πάντα*

33 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

natural serum

*πολύτιμες σταγόνες ομορφιάς
για άμεσα αποτελέσματα!*

ΕΝΥΔΑΤΩΣΗ

ΛΑΜΨΗ

ΑΝΤΙΓΗΡΑΝΣΗ

ΣΥΣΦΙΓΞΗ

Αυτές τις σταγόνες περιμένει η επιδερμίδα σας για να αναγεννηθεί!

Τα APIVITA natural serum, με την υψηλότερη συγκέντρωση φυσικών δραστικών συστατικών, συνδυάζουν την απόλυτη δύναμη της φύσης και της επιστήμης και αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητά τους με 14 κλινικές και εργαστηριακές μελέτες. Με φυσική σύσταση έως 98%, υαλουρονικό οξύ και βιοδραστική αλόη, σταθερή μορφή Βιταμίνης C, Βιο-ρεσβερατρόλη, και βασιλικό πολτό εγκλωβισμένο σε λιποσώματα.

Προσφέρουν

- Άμεση ενυδάτωση από την πρώτη εφαρμογή.
- Λάμψη και ομοιόμορφο χρωματικό τόνο.
- Μείωση της επιφάνειας των ρυτίδων έως και 77%.
- Αύξηση της σφριγηλότητας της επιδερμίδας και επαναφορά του περιγράμματος.

Για μέγιστα αποτελέσματα εναλλάξτε τους ορούς ανάλογα με τις ανάγκες της επιδερμίδας σας και χρησιμοποιήστε τους καθημερινά πριν την κρέμα προσώπου.

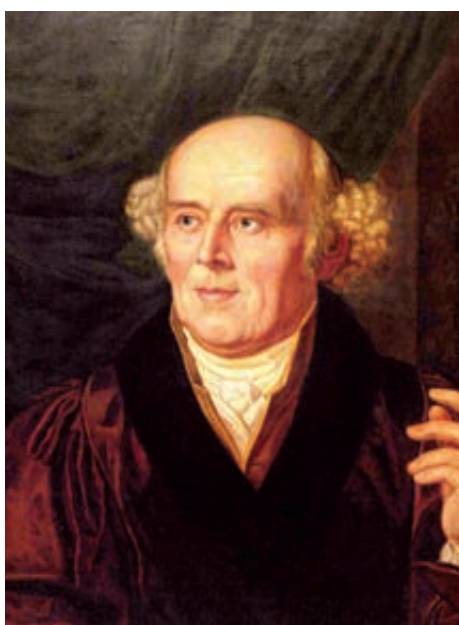
ΧΩΡΙΣ PARABENS, SILICONES, PROLYLENE GLYCOL, MINERAL OILS, PHTHALATES

Νόμος του Hering: ιστορική αναδρομή και αναφορές σε άλλα θεραπευτικά συστήματα

Δημοσθένης Παπαμεθοδίου, ιατρός νευρολόγος, M.Sc. στην Κλασική Ομοιοπαθητική, ειδικός γραμματέας Δ.Σ. Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών, γενικός γραμματέας ΕΕΟΙ

Ιπποκράτης

Samuel Hahnemann

Constantine J. Hering

1.1 ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

Ο Ιπποκράτης, όπως αναφέρει και ο Hahnemann στον πρόλογο του *Όργανου*, περιέγραψε πρώτος τον Νόμο των Ομοίων: «Διά τα όμοια νόσος γίνεται και διά τα όμοια προσφερόμενα εκ νοσεόντων υγιαίνονται, οίον στραγγουρίην το αυτό παύει ουκ εούσαν... και βηξ κατά το αυτό ώσπερ και στραγγουρίη υπό των αυτών γίνεται και παύεται... διά το εμέειν έμετος παύεται» (Ιπποκράτους, *Περί τόπων των κατ' άνθρωπον*, 42 L, 6, 334).

Αν και είναι γεγονός ότι πολλοί αναγνώρισαν αυτόν τον νόμο που διέπει τη Θεραπευτική, κανένας δεν συστηματοποίησε, ούτε μελέτησε σε βάθος το θέμα. Κανένας δεν το ερεύνησε τόσο εκτεταμένα όσο ο Hahnemann, ώστε να φτάσει σε ένα ολοκληρωμένο και αυτοτελές θεραπευτικό σύστημα.

Πέρα από τον Νόμο των Ομοίων, ο Ιπποκράτης ήταν ο πρώτος που παρατήρησε και κατέγραψε στους *Αφορισμούς* του την κατεύθυνση νόσου και θεραπείας. Οι παράγραφοι όπου αναφέρονται παραδείγματα πρόγνωσης μίας νόσου ή ενός ασθενή, με βάση την κατεύθυνση των συμπτωμάτων, είναι πολλές και ενδεικτικά παρουσιάζονται οι πιο χαρακτηριστικές.

Στην παράγραφο 26 του κεφαλαίου 6 αναφέρει: «Αν το ερυσίπελας μετακινηθεί από έξω προς τα μέσα είναι κακό σημάδι, αλλά αν συμβαίνει το αντίθετο είναι καλό σημάδι.»

Παρ. 49: «Σε ασθενή που πάσχει από στηθάγχη, η εμφάνιση πρηξίματος και ερυθρίματος στο στήθος είναι καλό σημάδι, γιατί δείχνει ότι η νόσος μετακινείται προς την περιφέρεια.»

Κεφ.7, παρ. 5: «Σε νοητική διαταραχή μανιακού τύπου, η δυσεντερία ή το γενικευμένο οίδημα είναι καλό σημάδι.»

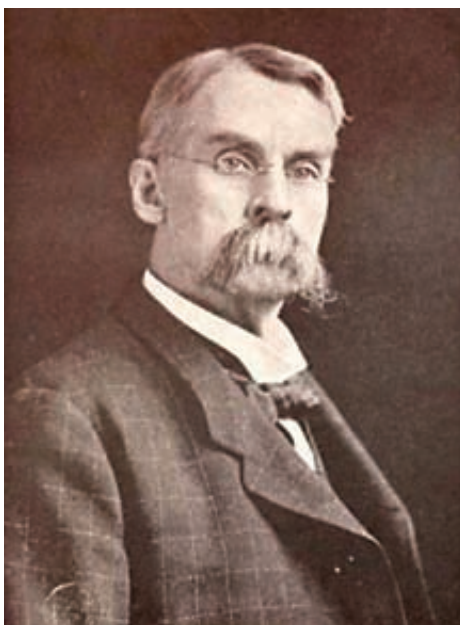
Κεφ. 6, παρ. II: «Σε εκείνους που πάσχουν από κατάθλιψη και νεφρικές παθήσεις, η εμφάνιση αιμορροΐδων είναι καλό σημάδι.»

Κεφ.6 Παρ.2I: «Η εμφάνιση κισών ή αιμορροΐδων σε εκείνους που πάσχουν από μανία δείχνει ότι η μανία θεραπεύεται.»

Η καταγραφή αυτών των παρατηρήσεων του Ιπποκράτη διέλαθε της προσοχής και αξιοποίησής της από τους μεταγενέστερους πρωτοπόρους της Ιατρικής, ιδίως μετά την επικράτηση των θεωριών του Γαληνού, ο οποίος θεωρείται ο θεμελιωτής της εναντιοπαθητικής. Εναντιοπαθητική είναι η χρήση φαρμακευτικών μέσων και γενικότερα θεραπευτικών μεθόδων που στρέφονται κατά του συμπτώματος και στοχεύουν στην καταπίεσή τους. Βασική ιδέα στην αντιμετώπιση αυτή αποτελεί η θεώρηση της νόσου (δηλαδή, το σύνολο των συμπτωμάτων) ως λάθος αντίδραση του πάσχοντος οργανισμού σε κάποιον νοσογόνο παράγοντα, κάτι δηλαδή που χρήζει καταστολής.

1.2 HAHNEMANN

Η ανθρωπότητα έπρεπε να περιμένει πολλούς αιώνες μέχρι να συστηματοποιηθεί η γνώση για τον Νόμο των Ομοίων από τον S. Hahnemann. Ο θεμελιωτής της Ομοιοπαθητικής, μέσα από τον πειραματισμό του με πολλές φαρμακευτικές ουσίες, την εμπειρία του στη χορήγηση των ομοιοπαθητικών φαρμάκων και την παρατήρηση και μελέτη της κλινικής πορείας πολλών περιπτώσεων, κατέληξε στις κατευθύνσεις της θεραπείας που έχουν την αντίθετη φορά από την πορεία της διαταραχής.

James Tyler Kent

André Saine

Γιώργος Βυθούλκας

1.2.1 MATERIA MEDICA PURA

Στην 1η έκδοση του 1811, ο Hahnemann αναφέρεται για πρώτη φορά στην κατεύθυνση των συμπτωμάτων: από πάνω προς τα κάτω, από μέσα προς τα έξω και από τα μέρη στα γενικά.

1.2.2 THE CHRONIC DISEASES

Το 1828 δημοσιεύει τη θεωρία του, όπου διατυπώνει τις παρατηρήσεις του για τις χρόνιες παθήσεις:

«Το δερματικό εξάνθημα λειτουργεί ως υποκατάστατο της ψώρας και προφυλάσσει από την εκδήλωση της εσωτερικής ασθένειας.»
“The skin eruption acts as a substitute for the internal psora (page 11) and prevents the breaking out of the internal disease.” (page 13)

«Όσο περισσότερο εξαπλώνεται το εξάνθημα, τόσο περισσότερο κρατάει τις εσωτερικές εκδηλώσεις της ψώρας λανθάνουσες.»
“The more the skin eruption spreads the more it keeps the internal manifestations of psora latent.” (page 40)

«Αλλά όταν το εξάνθημα καταπιεστεί από κάποια εξωτερική εφαρμογή ή άλλους παράγοντες, αυξάνονται οι εσώτερες εκδηλώσεις της ψώρας.» “But when the skin eruption is suppressed with an external application or other influences the latent psora goes unnoticed and its internal manifestation increases. Then “it originates a legion of chronic diseases.” (page 12). Συνακόλουθα, για τον Hahnemann, το καταπιεσμένο δερματικό εξάνθημα δεν κατευθύνεται στο εσωτερικό του οργανισμού (όπως πίστευαν πολλοί στην εποχή του και όπως ακόμα νομίζουν πολλοί σημερινοί ομοιοπαθητικοί), αλλά κυρίως είναι η ζωτική δύναμη-αμυντικός μη-

χανισμός που καταπιέζεται και μετατοπίζει τη διαταραχή σε άλλα και πιο σημαντικά συστήματα του οργανισμού. “...but rather the vital force is compelled to effect a transference of a worse form of morbid action to other and more important parts.” (Introduction of the *Organon of Medicine*, σελ. 62)

«Κατά τη διάρκεια χρόνιων νόσων μη λοιμώδους αιτιολογίας με αντιψωρικά φάρμακα, τα προσφάτως εγκατεστημένα συμπτώματα είναι πάντα τα πρώτα που θα θεραπευτούν, αλλά τα παλιότερα και τα πιο επίμονα και σταθερά (στα οποία ανήκουν τα τοπικά) είναι τα τελευταία που θα υποχωρήσουν.» “During the treatment of chronic diseases of non-venereal origin with antipsoric remedies, the last symptoms are always the first to disappear, “but the oldest ailments and those which have been most constant and unchanged, among which are the local ailments, are the last to give way.” (page 135)

Η επανεμφάνιση παλαιών συμπτωμάτων με αντιμιασματική θεραπεία αποτελεί ένδειξη βαθιάς και θεραπευτικής δράσης του φαρμάκου. “If old symptoms return during an antipsoric treatment, it means that the remedy is affecting psora at its roots and will do much for its thorough cure.” (page 135).

Η εμφάνιση δερματικού εξανθήματος με σημαντική βελτίωση των άλλων συμπτωμάτων δείχνει ότι το τέλος της θεραπείας είναι κοντά. “If a skin eruption appears during the treatment while all other symptoms have so far improved the end of the treatment is close.”

1.2.3 ORGANON, 5η ΚΑΙ 6η ΕΚΔΟΣΗ (1833, 1843)

Οι πρώτες αναφορές για την κατεύθυνση της θεραπευτικής διαδικασίας διατυπώνονται στο *Όργανον της Ιατρικής Τέχνης*, όπως και στην εισαγωγή του βιβλίου (σελ. 62), όπου αναφέρει πολλά παραδείγματα. (Hahnemann)

Στην παράγραφο 253 αναφέρεται στην ψυχική βελτίωση που πρώτη επέρχεται με την ενδεικνυόμενη ομοιοπαθητική θεραπεία, πριν από όλες τις άλλες αλλαγές στον οργανισμό: «Ανάμεσα στα συμπτώματα που σε όλες τις ασθένειες και ιδιαίτερος στις οξείες δείχνουν και την πιο μικρή ακόμα έναρξη βελτίωσης ή επιδείνωσης, τα ασφαλέστερα και σαφέστερα είναι η ψυχική κατάσταση και η όλη συμπεριφορά του αρρώστου. Στην περίπτωση και της πιο μικρής ακόμα έναρξης βελτίωσης παρατηρείται: μεγαλύτερη άνεση, αυξανόμενη αταραξία, ελευθερία πνεύματος, μεγάλο θάρρος, ένα είδος επανερχόμενης φυσικότητας. Στην περίπτωση και της πολύ μικρής έναρξης επιδείνωσης, όμως, συμβαίνει το αντίθετο: δειλή, αδέξια, που προκαλεί περισσότερο συμπόνια, κατάσταση της ψυχής και του πνεύματος, όλης της συμπεριφοράς και όλων των θέσεων, των καταστάσεων και των μηχανισμών. Αυτά φαίνονται ή εμφανίζονται, αν παρατηρήσουμε με προσοχή, δύσκολα όμως περιγράφονται με λόγια.»

Στην παράγραφο 200 καταγράφει την κλινική του διαπίστωση ότι η εξάλειψη των τοπικών συμπτωμάτων, χωρίς την παρέμβαση εξωτερικού παράγοντα, αποτελεί πειστική απόδειξη ότι έχει επιτευχθεί

η εκρίζωση της νόσου και η πλήρης αποκατάσταση της υγείας, και δείχνει τη σωστή θεραπευτική κατεύθυνση.

Στον αφορισμό 161 γράφει ότι αρχική επιδείνωση εμφανίζεται μόνο στις οξείες και στις πρόσφατης εγκατάστασης ασθένειες. Στις χρόνιες νόσους, η επανεμφάνιση των αρχικών συμπτωμάτων παρατηρείται στο πέρας της αγωγής: «Παρόμοιες εντάσεις των αρχικών συμπτωμάτων της χρόνιας πάθησης μπορούν να εμφανιστούν μόνο στο τέλος θεραπειών (χρονίων νόσων), όταν έχει σχεδόν τελειώσει η θεραπεία ή έχει σχεδόν ολοκληρωθεί».

Στην παράγραφο 248 αναφέρει ότι, μετά τη χορήγηση σταδιακά αυξανόμενων δυναμοποιήσεων στις χρόνιες παθήσεις, θα εμφανιστούν τα αρχικά συμπτώματα της νόσου, και σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να χρειαστεί η διακοπή της λήψης του συγκεκριμένου φαρμάκου και να γίνει νέα εκτίμηση για την πιθανότητα άλλου φαρμάκου.

Σε αυτό το πλαίσιο κινήθηκε ο Hering, ο οποίος από όλους τους μαθητές του Hahnemann ήταν αυτός που έμοιαζε περισσότερο στον δάσκαλό του, εφαρμόζοντας τις επιστημονικές του μεθόδους.

1.3 HERING (1800-1880)

Οι ομοιοπαθητικοί ιατροί αποδίδουν συνήθως τον Νόμο Κατεύθυνσης της Θεραπείας στον ιατρό Constantine Hering, την πρώτη εξέχουσα μορφή στην ομοιοπαθητική κοινότητα της Αμερικής. Ο Hering γεννήθηκε το 1800 στη Σαξονία της Γερμανίας. Σε ηλικία 17 ετών εισήχθη στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λειψίας, όπου έγινε ευνοούμενος μαθητής του διακεκριμένου χειρουργού Heinrich Robbi. Η ενασχόλησή του και η εντρύφησή του με την Ομοιοπαθητική είχε ως αφετηρία την ανάληψη εκ μέρους του εργασίας που είχε σκοπό την ανάδειξη της αναποτελεσματικότητας του θεραπευτικού συστήματος του Hahnemann. Το 1821, κατά τη διάρκεια μιας μεγάλης εκστρατείας κατά του Hahnemann, ένας μεγάλος εκδοτικός οίκος ζήτησε από τον Dr. Robbi να συγγράψει ένα βιβλίο κατά της Ομοιοπαθητικής. Αυτός, επειδή δεν είχε χρόνο, συνέστησε τον Hering. Ως αμερόληπτος κριτής και επιστήμονας, αποφάσισε να ερευνήσει την ορθότητα των παρατηρήσεων του Hahnemann, επανέλαβε το αρχικό πείραμα του Hahnemann με την κιχόνη και επιβεβαίωσε τα αποτελέσματα που είχε καταγράψει ο πρώτος.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα, η λήψη μίας και μόνης ομοιοπαθητικής δόσης του *Arsenicum album* θεράπευσε μια πληγή του, που πολύ πιθανά να είχε αποβεί μοιραία. Το 1824, κατά τη διαδικασία νεκροτομής, κόπηκε ο δείκτης του δεξιού του χεριού και το τραύμα γρήγορα μολύνθηκε. Ένας μαθητής του Hahnemann τον έπεισε να πάρει ομοιοπαθητικό φάρμακο και του έδωσε *Arsenicum album*.

Οι εμπειρίες αυτές του έδωσαν το έναυσμα να μελετήσει, να εφαρμόσει το ομοιοπαθητικό θεραπευτικό σύστημα και να γίνει γρήγορα ένθερμος υποστηρικτής του. Χαρακτηριστικά ανέφερε: «Ο ενθουσιασμός μου μεγάλωσε. Παθιάστηκε. Ταξίδεψα σε όλη τη χώρα και επισκέφθηκα πανδοχεία, όπου, ανεβασμένος σε τραπέζια και πάγκους, αγόρευα με πάθος και ενθουσιασμό για την Ομοιοπαθητική. Έλεγα στους ανθρώπους ότι είχαν πέσει στα χέρια αλλοπαθητικών χασάπηδων και στυγνών δολοφόνων. Η επιτυχία ήρθε από παντού. Σχεδόν νόμιζα ότι είχα τη δύναμη να αναστήσω τους νεκρούς.» [Knerr]

Ο Hering εγκαταστάθηκε στην Αμερική το 1833 και έδωσε μεγάλη ώθηση στην εξέλιξη και διάδοση της Ομοιοπαθητικής στην αμερικανική ήπειρο, καθώς έγινε ο καθοδηγητής των λίγων ομοιοπαθητικών ιατρών που υπήρχαν εκεί τότε. Στο Άλενταουν της Πενσυλβάνια, όπου

εγκαταστάθηκε, ίδρυσε ομοιοπαθητικό κολέγιο το 1837, και το 1844 ίδρυσε τον πρώτο ιατρικό σύλλογο της Αμερικής, το Αμερικανικό Ίδρυμα Ομοιοπαθητικής (American Institute of Homeopathy). <http://homeopathyusa.org/home/about-aih/our-heritage---our-future.html>

Ο Hering, άοκνος μελετητής, δεν κατέγραφε μόνο τα συμπτώματα που είχαν εμφανιστεί στις αποδείξεις των φαρμάκων, αλλά και τα συμπτώματα που είχαν διαπιστωμένα κλινικά θεραπευτεί από ομοιοπαθητικά φάρμακα. Η δεκάτομη *Materia Medica*, που συνέγραψε, θεωρείται μέχρι σήμερα από τις πιο αξιόπιστες. Ο Hering συμμετείχε συστηματικά στα πειράματα νέων φαρμάκων. Πειραματίστηκε και απόδειξε τη δράση περισσότερων από εκατό φαρμάκων, συμπεριλαμβανομένου του πολύχρηστου *Lachesis* (το οποίο παρασκευάζεται από το δηλητήριο του φιδιού *bushmaster*) και του *Glonoinum*, που είναι γνωστό στη χημεία και στην ιατρική ως νιτρογλυκερίνη. Η νιτρογλυκερίνη είναι ένα από τα ομοιοπαθητικά φάρμακα που χρησιμοποιείται ευρέως στην καρδιολογία. Κάθε ασθενής με προβλήματα καρδιάς, που έχει σωθεί από τη θαυματουργή «νιτρογλυκερίνη», οφείλει να ευχαριστήσει γι' αυτό τον Hering.

1.3.1 «ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΟΥ»

Το 1845, στον πρόλογο της 1ης αμερικάνικης έκδοσης του *Chronic Diseases* του S. Hahnemann (1828), σε μετάφραση του C.J Hempel, ο Hering περιέλαβε συνοπτική περίληψη του δοκιμίου που συνέγραψε, "Guide to the progressive development of homeopath".

Μεταξύ άλλων αναφέρει ότι:

«Κάθε ομοιοπαθητικός γιατρός θα έπρεπε να έχει παρατηρήσει ότι η βελτίωση στον πόνο πραγματοποιείται από ανωτέρω προς τα κάτω, και στις ασθένειες από μέσα προς τα έξω. Αυτός είναι ο λόγος γιατί οι χρόνιες ασθένειες, αν θεραπευτούν πλήρως, πάντα τελειώνουν σε κάποιο δερματικό εξάνθημα, το οποίο διαφέρει ανάλογα με τις διαφορετικές καταστάσεις των ασθενών.»

"Every homeopathic physician must have observed that the improvement in pain takes place from above downward; and in diseases, from within outward. This is the reason why chronic diseases, if they are thoroughly cured, always terminate in some cutaneous eruption. Which differs according to the different constitutions of the patients."

«Η πλήρης θεραπεία μιας ευρέως περιπλεγμένης χρόνιας ασθένειας στον οργανισμό υποδεικνύεται από τα πιο σημαντικά όργανα, τα οποία ανακουφίζονται πρώτα. Η προσβολή φεύγει με την ίδια σειρά με την οποία προσβλήθηκαν τα όργανα, τα πιο σημαντικά ανακουφίζονται πρώτα, έπειτα τα λιγότερο σημαντικά και, τέλος, το δέρμα.»

"The thorough cure for a widely ramified chronic disease in the organism is indicated by the most important organs being first relieved, the affection passes off in the order in which the organs had been affected, the more important being relieved first, the less important next and the skin last." (σελ. 7)

«Ακόμα και ο πιο επιπόλαιος παρατηρητής δεν θα αποτύχει να αναγνωρίσει αυτόν τον νόμο της τάξης.»

"Even the superficial observer will not fail in recognizing this law of order."

«Αυτός ο νόμος της τάξης, τον οποίο παραθέσαμε παραπάνω, έχει να κάνει με τα πολυάριθμα δερματικά εξανθήματα που προκύπτουν από μια ομοιοπαθητική θεραπεία, ακόμα και αν δεν είχαν εμφανιστεί ποτέ στο παρελθόν. Έχει να κάνει με την επιμονή πολλών ειδών έρ-

πητα και έλκους να παραμένουν στο δέρμα, ενώ άλλα διαλύονται σαν το χιόνι. Αυτά που μένουν, μένουν γιατί η εσωτερική ασθένεια εξακολουθεί να υπάρχει. Αυτός ο νόμος της τάξης ερμηνεύει, επίσης, την αναποτελεσματικότητα των επίμονων εφιδρώσεων, όταν η εσωτερική νόσος εξακολουθεί να υπάρχει. Τέλος, έχει να κάνει με το γεγονός ότι μια δερματική μόλυνση υποκαθίσταται από μian άλλη.»

"The law of order which we have, pointed out above accounts for the numerous cutaneous eruptions consequent upon homoeopathic treatment, even where they never had been before; it accounts for the obstinacy with which many kinds of herpes and ulcers remain upon the skin, whereas others are dissipated like snow. Those which remain do remain because the internal disease is yet existing. [This law of order also accounts for the insufficiency of violent sweats, when the internal disease is not yet disposed to leave its hiding place.] It lastly accounts for one cutaneous affection being substituted for another." (σελ. 8)

Στην επόμενη αμερικάνικη μετάφραση και έκδοση του έργου του S. Hahnemann, *Chronic Diseases* (1833), ο πρόλογος του Hering αφαιρέθηκε και για αρκετά χρόνια η ομοιοπαθητική κοινότητα είχε άγνοια για την πρώτη αναφορά του Hering στον Νόμο Κατεύθυνσης της Θεραπείας (Treuhertz).

1.3.2 «ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ HAHNEMANN ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΩΝ», 1865

Τη χρονιά αυτή, ο C. Hering δημοσιεύει στο πρώτο τεύχος του ομοιοπαθητικού περιοδικού *The Hahnemannian Monthly* το άρθρο: "Hahnemann's three rules concerning the rank of symptoms". Οι περισσότεροι μελετητές της ιστορίας της Ομοιοπαθητικής αναφέρονται σε αυτό το άρθρο, ως η πρώτη αναφορά του νόμου στον οποίο δόθηκε το όνομά του.

«Η πεμπτουσία της θεωρίας του Hahnemann είναι ότι δίνει σε όλες τις χρόνιες ασθένειες –για παράδειγμα, όπως εξελίσσονται από έξω προς τα έσω, από τα λιγότερο σημαντικά μέρη του σώματος στα περισσότερα σημαντικά, από την περιφέρεια στα κεντρικά όργανα, γενικότερα από κάτω προς τα πάνω–, δίνει σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, κατά προτίμηση, τέτοια φάρμακα τα οποία έχουν αντίθετη κατεύθυνση, ή αντίθετο τρόπο δράσης, όπως, για παράδειγμα, δράση από μέσα προς τα έξω, από πάνω προς τα κάτω, από τα περισσότερα σημαντικά όργανα στα λιγότερο σημαντικά, από τον εγκέφαλο και τα νεύρα προς τα έξω και κάτω, μέχρι το πιο εξωτερικό και ταπεινό από όλα τα άλλα όργανα, το δέρμα ... Η θεωρία του Hahnemann για τη θεραπεία των χρόνιων παθήσεων περιλαμβάνει την αντίθετη κατεύθυνση της επιδείνωσης κάθε χρόνιας νόσου.» [Όλα τα αντιψωρικά φάρμακα του Hahnemann έχουν ως χαρακτηριστικό τους αυτή την ιδιομορφία, την εξέλιξη της επίδρασής τους από μέσα προς τα έξω.] Έτσι, σε όλα τα συμπτώματα μίας νόσου με κατεύθυνση από έξω προς τα έσω, και τα φάρμακα με την αντίθετη πορεία είναι βασικό κριτήριο και καθορίζουν την επιλογή.» (σελ. 6-7)

"...the quintessence of his doctrine is, to give in all chronic diseases, i.e. such as progress from without inwardly, from the less essential parts of our body to the more essential, from the periphery to the central organs, generally from below upwards, - to give in all such cases by preference, such drugs as are opposite in their direction, or way of action, such as act from within outward, from up downward, from the most essential organs to the less essential, from the brain and the nerves outward and down to the most outward and the lowest of all organs, to the skin..."

Hahnemann's doctrine of treating chronic diseases, includes another and opposite, viz. : the opposite direction in the development of each case of chronic disease. [All the antipsoric drugs of Hahnemann have this peculiarity as the most characteristic; the evolution of the effects from within towards without.] Thus, all symptoms indicating such a direction in the cases from without towards within, and in the drugs the opposite from within towards without, are of the highest rank, they divide the choice."

«Ο παραπάνω κανόνας μπορεί, επίσης, να αποτυπωθεί ως εξής: σε ασθένειες μεγάλης διάρκειας, όταν τα συμπτώματα ή ομάδες συμπτωμάτων συνέβησαν στον άρρωστο με μια συγκεκριμένη σειρά, διαδεχόμενα το ένα το άλλο, με τον καιρό όλο και περισσότερο να προστίθενται στα ήδη υπάρχοντα, σε αυτές τις περιπτώσεις αυτή η σειρά θα πρέπει να αντιστρέφεται κατά τη διάρκεια της θεραπείας. Το τελευταίο οφείλει να εξαφανίζεται πρώτα, και το πρώτο αντίστοιχα στο τέλος.» (σελ. 7-8)

"We might express the above rule also in the following words: In diseases of long standing, where the symptoms or groups of symptoms have befallen the sick in a certain order, succeeding each other, more and more being added from time to time to those already existing, in such cases this order should be reversed during the cure; the last ought to disappear first and the first last."

«Ο κανόνας αυτός κάνει ικανό τον κλασικό κατά Hahnemann θεραπευτή, όχι μόνο να θεραπεύσει τις πιο επίμονες χρόνιες νόσους, αλλά και να μπορεί να κάνει συγκεκριμένη πρόγνωση εάν ο ασθενής θα παραμείνει θεραπευμένος ή η νόσος θα υποτροπιάσει με την πρώτη ευκαιρία.»

"This rule enables the true Hahnemannian artist, not only to cure the most obstinate chronic diseases, but also to make a certain prognosis, when discharging a case, whether the patient will remain cured, or whether the disease will return, like a half-paid creditor, at the first opportunity."

Ο Hering δεν αναφέρεται σε νόμο, αλλά περισσότερο σε κατευθυντήρια γραμμή, ότι τα συμπτώματα οφείλουν να εξαφανιστούν υπό ομοιοπαθητική αγωγή, με την αντίστροφη σειρά εμφάνισής τους σε ασθενείς με χρόνιες μiasματικές παθήσεις που εξελίσσονται από έξω προς τα μέσα, από τα λιγότερα στα πιο σημαντικά όργανα και γενικότερα από κάτω προς τα πάνω.

I.3.3 Analytical Therapeutics of the Mind Hering – 1875

Στον 1ο τόμο του *Analytical Therapeutics of the Mind*, που δημοσίευσε ο Hering το 1875, αναφέρει:

«Μόνον οι ασθενείς οι οποίοι έχουν απαλλαγεί από τα συμπτώματα με την αντίθετη φορά εμφάνισής τους παραμένουν καλά και έχουν πραγματικά θεραπευτεί.» [Χωρίς να αναφέρεται στην κατεύθυνση των συμπτωμάτων.]

«Only such patients remain well and are really cured, who have been rid of their symptoms in the reverse order of their development». (page 24)

Ο Hering εξηγεί ότι εφαρμόζει την ταξινόμηση του Hahnemann στη *Materia Medica*:

«Πρώτα τα εσωτερικά συμπτώματα, μετά τα εξωτερικά. Αυτήν τη σειρά έχουμε διατηρήσει αυστηρά σε όλη τη διάρκεια της δουλειάς μας.»

«First inner symptoms, then outer ones. This order we have now uniformly preserved throughout the whole work.» (page 21)

Αυτή η κατάταξη των συμπτωμάτων επιλέγεται ως η καλύτερη για τη σωστή εκμάθηση της ομοιοπαθητικής φαρμακολογίας, χωρίς να γίνεται αναφορά στην κατεύθυνση της νόσου ή της θεραπείας:

«Η διάταξη όπως και το τυπογραφικό ύφος έχουν ένα πράγμα ως σκοπό: να το κάνει όσο πιο εύκολο για το μάτι, και διαισέσους αυτού στο μυαλό, ώστε να βρει αυτό που ψάχνει.» «The arrangement as well as the style of printing, has the one object especially in view, viz.: to make it as easy as possible for the eye, and through the eye, for the mind to find what is looked for.»

Βάσει των μεταγενέστερων έργων του Hering, προκύπτει ο προβληματισμός για την ύπαρξη αμφιβολιών εκ μέρους του για την καθολική ισχύ της κατεύθυνσης της θεραπείας.

I.4 KENT ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ HERING

Ο Kent ήταν αυτός που εισήγαγε τον όρο «Νόμος του Hering» και από τότε καθιερώθηκε στον χώρο της Ομοιοπαθητικής η πεποίθηση ότι υφίσταται ένας ακριβής και ξεκάθαρος νόμος κατεύθυνσης της εξέλιξης της θεραπείας, με αντίθετη φορά από την πορεία της νόσου.

Στη Δεύτερη Διάλεξή του στη Φιλοσοφία της Ομοιοπαθητικής το 1900 στη Μεταπτυχιακή Σχολή των Ομοιοπαθητικών (Post-Graduate School of Homœopathics), ο Kent αναφέρει:

«Η θεραπεία πρέπει να κατευθύνεται από το κέντρο προς την περιφέρεια, δηλαδή από πάνω προς τα κάτω, από μέσα προς τα έξω, από τα σημαντικότερα προς τα λιγότερο σημαντικά όργανα, από το κεφάλι προς τα χέρια και τα πόδια.»

«The cure must proceed from centre to circumference. From centre to circumference is from above downward, from within outwards, from more important to less important organs, from the head to the hands and feet.»

«Κάθε ομοιοπαθητικός, που κατέχει τη θεραπευτική τέχνη, γνωρίζει ότι τα συμπτώματα που υποχωρούν με τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, απομακρύνονται/θεραπεύονται μόνιμα. Επιπλέον, τα συμπτώματα που εξαφανίζονται με την αντίστροφη πορεία εγκατάστασής τους, απομακρύνονται/θεραπεύονται μόνιμα. Έτσι γνωρίζει ότι η βελτίωση του ασθενή δεν ήταν τυχαία, αλλά οφείλεται στη δράση του φαρμάκου. Αν ο ομοιοπαθητικός ιατρός, παρατηρώντας την έναρξη και την εξέλιξη της ασθένειας, διαπιστώσει ότι τα συμπτώματα δεν ακολουθούν αυτήν την κατεύθυνση μετά τη χορήγηση του φαρμάκου, καταλαβαίνει ότι η παρέμβασή του δεν έχει αλλάξει τη φυσική πορεία της νόσου.»

«Every homœopathic practitioner who understands the art of healing, knows that the symptoms which go off in these directions remain away permanently. Moreover, he knows that symptoms which disappear in the reverse order of their coming are removed permanently. It is thus he knows that the patient did not merely get well in spite of the treatment, but that he was cured by the action of the remedy. If a homœopathic physician goes to the bedside of a patient and, upon observing the onset of the symptoms and the

course of the disease, sees that the symptoms do not follow this order after his remedy, he knows that he has had but little to do with the course of things.» (Kent)

Αποτελεί ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο Kent δεν διαφοροποιεί οξείες και χρόνιες νόσους στην εφαρμογή του νόμου. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι ο Kent αναφέρει πως όλες οι ασθένειες, οξείες και χρόνιες, λοιμώδους ή μη λοιμώδους αιτιολογίας, πρέπει να θεραπεύονται με τη συγκεκριμένη κατεύθυνση που περιγράφηκε.

Η πρώτη αναφορά, ως Νόμος του Hering, αποδίδεται στον Kent το 1911, στο άρθρο του "Correspondence of Organs, and the Direction of Cure", που δημοσιεύτηκε στο πρώτο τεύχος του *Transactions of the Society of Homeopaths*, που μπορεί να αναζητηθεί στο βιβλίο: Kent JT. *Lesser Writings*, p. 273.

Ο Kent γράφει:

«Ο Hering πρώτος παρουσίασε τον νόμο της φοράς των συμπτωμάτων, από μέσα προς τα έξω, από πάνω προς τα κάτω, με αντίθετη φορά από αυτήν της εμφάνισής τους. Αυτό δεν απαντάται στα γραπτά του Hahnemann. Έχει ειπωθεί ως ο Νόμος του Hering. Δεν υπάρχει σχεδόν τίποτα σχετικά με αυτόν τον νόμο στη βιβλιογραφία της Ομοιοπαθητικής, εκτός από την παρατήρηση συμπτωμάτων τα οποία πηγάζουν από πάνω προς τα άκρα, διαβρώσεις που εμφανίζονται στο δέρμα και εκκρίσεις από βλεννώδεις μεμβράνες ή έλκη που εμφανίζονται στα πόδια, καθώς τα εσωτερικά συμπτώματα εξαφανίζονται.»

«Hering first introduced the law of direction of symptoms: from within out, from above downward, in reverse order of their appearance. It does not occur in Hahnemann's writings. It is spoken of as Hering's law. There is scarcely anything of this law in the literature of homeopathy, except the observation of symptoms going from above to the extremities, eruptions appearing on the skin and discharges from the mucous membranes or ulcers appearing upon the legs as internal symptoms disappear.»

«Δεν υπάρχει κανένας επιστημονικός ισχυρισμός στη βιβλιογραφία, εκτός από αυτόν που παρουσιάζεται στις φιλοσοφικές διαλέξεις του Post-Graduate School.»

«There is non-specific assertion in the literature except as given in the lectures on philosophy at the Post- Graduate School.»

Έως το 1899, στην Kent's Post-Graduate School of Homeopathics αναφέρονταν στις «Τρεις κατευθύνσεις της θεραπείας κατά Hahnemann» ("The Three Directions of cure [given by Hahnemann]").

Στο ίδιο άρθρο, ο Kent αναφέρει ότι, κατά τη διάρκεια της σωστής θεραπείας ενός πάσχοντα από συναισθηματικής φύσης ασθένεια (κατάθλιψη, ζήλια, θυμός κ.λπ.), θα επηρεαστούν καρδιά και ήπαρ, ενώ σε νοητικές διαταραχές, στομάχι και νεφρά. Δυστυχώς, ο Kent δεν αναφέρει πώς κατέληξε σε αυτές τις διαπιστώσεις, αν δηλαδή προέρχονται από την εμπειρία του ή αποτελούν μόνο διανοητική υπόθεση. (Kent JT., Lecture 35, στο βιβλίο του *Lectures on Homeopathic Philosophy*).

Μετά από ενδελεχή μελέτη από ερευνητές των γραπτών του Kent (ακόμα και σε αδημοσίευστα κείμενα) δεν διαπιστώθηκε άλλη αναφορά στον Νόμο του Hering ή στην κατεύθυνση της θεραπείας. (Saine)

1.5 ΑΛΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ HERING ΚΑΙ KENT

Η διερεύνηση της βιβλιογραφίας και των πηγών του 19ου αιώνα, της εποχής, δηλαδή, που δραστηριοποιήθηκε ο Hering και λίγο μετά τον θάνατό του, δεν αποκαλύπτει καμία αναφορά γύρω από τον Νόμο της Κατεύθυνσης της Θεραπείας. Κείμενα και γραπτά των διασημότερων ομοιοπαθητικών της εποχής (Boenninghausen, Jahr, Joslin, P.P. Wells, Lippe, H.N. Guernsey, Dunham, E.A. Farrington, H.C. Allen, Nash κ.ά.) δεν αναφέρουν το φαινόμενο της επανεμφάνισης παλαιότερων συμπτωμάτων και της κατεύθυνσης της θεραπείας ως νόμο, πόσω μάλλον για Νόμο του Hering. (Saine)

Όταν ο Hering απεβίωσε το 1880, συνάδελφοί του από όλο σχεδόν τον κόσμο συγκεντρώθηκαν για να αποτίσουν φόρο τιμής στον μεγάλο ομοιοπαθητικό και εξήραν τη συνεισφορά του στην πρόοδο και εξάπλωση της Ομοιοπαθητικής. Αξιοπερίεργο αποτελεί το γεγονός ότι κανείς δεν αναφέρθηκε στον Νόμο της Κατεύθυνσης της Θεραπείας που να γνωστοποιήθηκε ή δημοσιεύτηκε από τον Hering (Raue CG, Knerr CB, Mohr C). Ο Arthur Eastman, ένας μαθητής του που ήταν πολύ κοντά του τα τελευταία τρία χρόνια της ζωής του, εξέδωσε τη βιογραφία του το 1917, *Life and Reminiscences of Dr. Constantine Hering*, στην οποία δεν υπάρχει καμία αναφορά στον Νόμο Κατεύθυνσης της Θεραπείας. Ο Calvin Knerr, που ήταν γαμπρός του Hering, δημοσίευσε το 1940, 60 χρόνια μετά τον θάνατο του Hering, το *Life of Hering*, μία συλλογή από βιογραφικές σημειώσεις (Knerr). Για μία ακόμα φορά δεν υπάρχει αναφορά στον περίφημο νόμο.

Βάσει όλων αυτών των δεδομένων, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο Kent ήταν αυτός που επισημοποίησε τον όρο «Νόμος του Hering» στην Ομοιοπαθητική.

1.6 ΝΕΩΤΕΡΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.6.1 SAINE

Καθοριστική ήταν η συμβολή του Andre Saine στη διευκρίνιση του φαινομένου που παρατηρείται στην ομοιοπαθητική θεραπεία και αποκαλείται από την ομοιοπαθητική ιατρική κοινότητα ως Νόμος του Hering.

Ο Saine, μέσα από την πρακτική άσκηση της Ομοιοπαθητικής, είχε την απορία για την παραδοχή ως νόμου ενός φαινομένου που δεν έχει την καθολική ισχύ των άλλων νόμων στην ομοιοπαθητική θεραπευτική. Μελετώντας τις πηγές και κατέχοντας πλούσια βιβλιογραφία από τις αρχικές εκδόσεις του ιδρυτή και των μεγάλων δασκάλων της Ομοιοπαθητικής, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο Hahnemann είχε καταγράψει το φαινόμενο, ο Hering επικεντρώθηκε σε αυτό την πρώτη περίοδο του συγγραφικού του έργου και ο Kent ίσως προς τιμήν του θεμελιωτή της Ομοιοπαθητικής στην αμερικάνικη ήπειρο και πιθανώς παρερμηνεύοντας τα γραπτά του προηγούμενου το καθιέρωσε ως Νόμο του Hering. (Saine)

1.6.2 ΒΥΘΟΥΛΚΑΣ

Καθοριστικός ήταν και ο ρόλος του καθηγητή Γιώργου Βυθούλκα στη διευκρίνιση των παρανοήσεων που προέκυψαν από την ερμηνεία του Νόμου Κατεύθυνσης της Θεραπείας. Στο σύγγραμμα *Η Επιστήμη της Ομοιοπαθητικής* (σελ. 248) αναφέρει χαρακτηριστικά: «Η ομοιοπαθητική βιβλιογραφία και εκπαίδευση εστιάστηκε ανέκαθεν στο θέμα της ανεύρεσης του σωστού φαρμάκου για κάθε περίπτωση. Οι πιο ευφυείς και προσεκτικοί παρατηρητές, όμως, άρχισαν σταδιακά να ανακαλύπτουν μοντέλα αντιδράσεων στα φάρμακα με συγκεκριμένη σημασία. Τελικά, αυτές οι παρατηρήσεις συγκεντρώθηκαν στον κανόνα που αναφέρεται ως Νόμος του Hering: η θεραπεία προχωράει από πάνω προς τα κάτω, από μέσα προς τα έξω, από τα σπουδαιότερα όργανα προς τα λιγότερο σπουδαία και κατά την αντίθετη σειρά εμφάνισης των συμπτωμάτων.

»Σε αυτόν τον νόμο πρέπει να προστεθεί ένα σπουδαίο πόρισμα: η βελτίωση αρχίζει από τα πιο εσωτερικά επίπεδα, ενώ συγχρόνως εμφανίζεται απέκκριση από τους βλεννογόνους ή εξάνθημα στο δέρμα. Αυτή η παραλλαγή του αρχικού νόμου δεν προσθέτει κάποια καινούργια ιδέα, αλλά κάνει πιο αναγνωρίσιμο το είδος των αλλαγών που γίνονται κατά τη θεραπευτική πορεία.

»Ο κανόνας αυτός είναι αξιόλογη κατευθυντήρια γραμμή που μας βοηθάει να κρίνουμε εάν το φάρμακο δρα. Κατά την πρόοδο της θεραπείας, ο αμυντικός μηχανισμός παρουσιάζει αλλαγές στη δονητική συχνότητα, η οποία κινείται προς όλο και πιο περιφερειακά επίπεδα του οργανισμού. Όταν η θεραπεία προχωρά, εμφανίζονται συμπτώματα σε επίπεδα που είναι όλο και μικρότερης σημασίας για την ελεύθερη έκφραση του ατόμου σε μια γεμάτη και δημιουργική ζωή. Αυτή είναι η ιδέα που υπονοείται στον Νόμο του Hering. Δεν υπάρχουν τέσσερις διαφορετικές κατευθύνσεις θεραπείας. Στην πραγματικότητα υπάρχει μία μόνο κατεύθυνση, την οποία μπορούμε να περιγράψουμε καθαρά, μόνο με τις τέσσερις αυτές συγκεκριμένες παρατηρήσεις.»

1.7 ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΕ ΆΛΛΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Η παρατήρηση του φαινομένου επανεμφάνισης παλαιότερων συμπτωμάτων έχει καταγραφεί και από άλλα θεραπευτικά συστήματα. Υπάρχουν αναφορές που καταδεικνύουν τη διαπίστωση του φαινομένου στην αντίστοιχη βιβλιογραφία θεραπευτικών μεθόδων που χαρακτηρίζονται από ολιστικότητα στη θεώρησή τους, όπως ο βελονισμός και η παραδοσιακή ινδική ιατρική (αγιουρβέδα), αλλά και στη χειροπρακτική. Η κατεύθυνση της θεραπείας δεν είναι άγνωστο φαινόμενο στη συμβατική ιατρική. Το πρόβλημα στη συγκεκριμένη θεραπευτική μέθοδο βρίσκεται στην απουσία των θεωρητικών εργαλείων που απαιτούνται για την ερμηνεία του φαινομένου και τη χρήση του για το καλό του ασθενούς.

1.7.1 Βελονισμός

Ο βελονιστής JR Worsley προώθησε αυτήν τη θεραπευτική μέθοδο προσαρμόζοντας τις θεωρίες της κινέζικης παραδοσιακής ιατρικής στον δυτικό τρόπο σκέψης. Με αυτό τον τρόπο έκανε γνωστή τη βελονοθεραπεία σε ευρύ κοινό στις ΗΠΑ. Έχοντας μελετήσει τις αρχές της Ομοιοπαθητικής, διαπίστωσε τη συνάφεια της επανεμφάνισης συμπτωμάτων με έναν από τους Νόμους των Πέντε Βασικών Στοιχείων. Κατά την επαναφορά σώματος, νόησης και πνεύματος σε ισορροπία, τα συμπτώματα έχουν την τάση να επανεμφανιστούν με

την αντίστροφη χρονολογική σειρά του ιστορικού τους και από μέσα προς τα έξω και από πάνω προς τα κάτω. Αναφέρει, επίσης, την αρχική επιδείνωση των συμπτωμάτων μετά την εφαρμογή βελονισμού, με την ταυτόχρονη βελτίωση της διάθεσης. (Worsley):

“The law of cure: This is one of the Laws of Five-Elements. It is most simply expressed by saying that as the body, mind and spirit return to balance, symptoms tend to reappear in reverse chronological order, to disappear from above to below, and to leave the body from within to without.... patients commonly report recurrence of earlier symptoms, sometimes even more severe than the first time, but carrying with them a sense of “feeling better inside”- volume III.

Αρκετά βιβλία σχετικά με αυτήν τη θεραπευτική μέθοδο αφιερώνουν κάποιο κεφάλαιο για την εξοικείωση των σπουδαστών με τον Νόμο της Θεραπείας (Satish).

1.7.2 Φυσικοπαθητική

Η φυσικοπαθητική (naturopathic medicine ή naturopathy) δεν αποτελεί με την κλασική έννοια θεραπευτικό σύστημα, εφόσον χρησιμοποιεί τις πιο ήπιες μεθόδους από διάφορα συστήματα. Εστιάζει την προσοχή της στην αντιμετώπιση των αιτιών, στη ρήση του Ιπποκράτη «μη βλάπτειν», στην ενίσχυση της αυτοθεραπευτικής ικανότητας του οργανισμού.

σμού και στην πρόληψη και τον εκπαιδευτικό ρόλο του θεραπευτή. Χρησιμοποιεί ποικίλα θεραπευτικά μέσα και, μεταξύ αυτών, ομοιοπαθητικά φάρμακα αλλά και ήπια αλλοπαθητικά. Κομβικό σημείο στην εκπαίδευση των φυσικοπαθητικών θεραπειών καταλαμβάνει ο Νόμος Κατεύθυνσης της Θεραπείας. (Connolly, Sarris, Warlde)

1.7.3 Αγιουρβέδα

Αναλογίες μπορούν να διαπιστωθούν και από τη συγκριτική μελέτη ομοιοπαθητικής θεωρίας και ινδικής παραδοσιακής ιατρικής. Κατά την αγιουρβεδική θεώρηση, ο οργανισμός έχει τρία διαφορετικά υγρά-χυμούς και η εξισορρόπηση αυτών έχει ως αποτέλεσμα την υγεία. Η έννοια του vata στην αγιουρβέδα μπορεί να αντιστοιχηθεί στο ψωρικό μίasma της Ομοιοπαθητικής (VanderZee). Η διαταραχή της ισορροπίας του οργανισμού αρχίζει από το vata για να επηρεάσει το pitta και, τελικά, το kapha, όσο επιβαρύνεται η διαταραχή και ο αποσυντονισμός (ChopraD). Κατά τη θεραπευτική διαδικασία, η επαναφορά της ισορροπίας ακολουθεί την ανάστροφη οδό. Παρατηρείται, δηλαδή, αναλογία με τον Νόμο της Θεραπείας.

1.7.4 Χειροπρακτική

Η χειροπρακτική στηρίζεται σε συγκεκριμένες αρχές, οι οποίες μπορούν να αναφερθούν επιγραμματικά ως εξής:

1. Ο βαθμός υγείας εξαρτάται από τη φυσιολογική ή μη λειτουργία του νευρικού συστήματος. Η ομαλή, συντονισμένη και αρμονική λειτουργία ιστών, οργάνων και συστημάτων του οργανισμού επιτυγχάνεται μέσω της νεύρωσης από τον γενικό συντονιστή που είναι το νευρικό σύστημα.

2. Η διαταραχή στη μεταφορά των νευρικών ερεθισμάτων προς τους περιφερειακούς ιστούς έχει ως συνέπεια τη δυσλειτουργία των αντίστοιχων ιστών και οργάνων, η οποία με τη σειρά της προδιαθέτει τον οργανισμό στην ασθένεια και τον πόνο.

3. Υπεξάρθρωμα (subluxation) αποκαλείται στην ορολογία της χειροπρακτικής κάθε πρόβλημα της σπονδυλικής στήλης που εμποδίζει την ομαλή νεύρωση των περιφερειακών ιστών από το νευρικό σύστημα. Το υπεξάρθρωμα είναι μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από διαταραχή της θέσης (διάταξης) και της λειτουργικής συμπεριφοράς κάποιων σπονδύλων, με αποτέλεσμα την παγίδευση των σπονδυλικών ριζών, μυϊκό σπασμό και παρακώλυση της τοπικής μικροκυκλοφορίας.

Ανάταξη των σπονδύλων ονομάζεται η διόρθωση των σπονδυλικών υπεξαρθρωμάτων με ανώδυνους χειρισμούς. Με την ανάταξη επιτυγχάνεται η εξάλειψη της μηχανικής δυσλειτουργίας, η απελευθέρωση των νεύρων και η επαναφορά της ομαλής λειτουργικότητας της σπονδυλικής στήλης και των οργάνων που σχετίζονται με αυτήν (Loban).

Στη χειροπρακτική έχει αναφερθεί περιστασιακά η επανεμφάνιση πόνου ή άλλων συμπτωμάτων, που περιλαμβάνουν μνήμες ή συναισθήματα που φαίνεται ότι βγαίνουν στην επιφάνεια. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται αναδρομή-retracing και θεωρείται μέρος της θεραπευτικής διαδικασίας (Loban). Περιπτώσεις που έχουν καταγραφεί, περιλαμβάνουν την επανεμφάνιση του αρχικού πόνου ο οποίος υποχωρεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, την εκδήλωση γέλιου ή συνηθέστερα κλάματος κατά τη διάρκεια της συνεδρίας, την παροδική αναβίωση του ατυχήματος με όλα τα συνοδά συναισθήματα φόβου και σύγχυσης, την επαναφορά παιδικών αναμνήσεων και την ξαφνική εμφάνιση πόνου σε παλιούς τραυματισμούς.

Το φαινόμενο της αναδρομής-retracing αποδίδεται στην ύπαρξη «μνήμης» στους ιστούς όπου αποθηκεύονται ατυχήματα και τραυματισμοί. Εφόσον το τραύμα συνοδεύεται από συναισθήματα άγχους, φόβου, πανικού, θυμού ή ακόμα και υστερικόμορφες εκδηλώσεις, είναι πιθανή η αναβίωση της αρχικής ψυχικής κατάστασης κατά τη διάρκεια της θεραπείας του πάσχοντος μυοσκελετικού ιστού. Συνήθως δεν συνοδεύεται από ενσυναισθητικές μνήμες, και μπορεί να εκδηλωθεί, κατά ορισμένους, στην πιο αδρή της μορφή, ως ανάγκη του ασθενή για βαθιές αναπνευστικές κινήσεις. Κάποιες φορές, η επανεκδήλωση αυτή μπορεί να είναι ικανής έντασης, ώστε ο ασθενής να τη συγχέει με υποτροπή ή επιδείνωση της κατάστασής του, παρά τη μικρή διάρκεια του φαινομένου. Θεωρείται σημαντικό στη χειροπρακτική να μη διακοπεί η θεραπεία στην περίπτωση αναδρομής-retracing.

Από τον πρωτοπαθή τραυματισμό μέχρι την αναζήτηση βοήθειας από τη χειροπρακτική μεσολαβούν σταδιακές αλλαγές που έχουν ως συνέπεια την εγκατάσταση του χρόνιου πόνου. Η αρχική βλάβη συνοδεύεται από ερεθισμό των νευρικών απολήξεων, πόνο, οίδημα, ενδεχομένως πυρετό σε περίπτωση φλεγμονής των τραυματισμένων ιστών. Κατά τη θεραπεία χρόνιων περιπτώσεων, η επαναφορά των σπονδύλων στη φυσιολογική τους θέση και κατάσταση γίνεται σταδιακά, εφόσον δεν μπορεί να γίνει άμεση ανάταξη της βλάβης χωρίς να προκληθεί νέος τραυματισμός. Η χειροπρακτική ερμηνεία του φαινομένου σχετίζεται με τη σταδιακή επαναφορά των σπονδύλων στην αρχική τους υγιή κατάσταση, περνώντας αντίστροφα από όλα τα βήματα εγκατάστασης της χρονίζουσας διαταραχής. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο τοπικός οξύς πόνος ή η κεφαλαλγία, εάν περιλαμβάνονταν στα αρχικά χαρακτηριστικά συμπτώματα του τραυματισμού, θα κάνουν την επανεμφάνισή τους στη θεραπευτική διαδικασία. Σε περιπτώσεις χρόνιας κόπωσης, στο ιστορικό των οποίων προ της εγκατάστασής τους αναφέρεται αδιευκρίνιστος υψηλός πυρετός, δεν είναι ασυνήθης η μονήρης εκδήλωση πυρετού για μία ή δύο ημέρες κατά τη διάρκεια της θεραπείας. Σε όλες τις περιπτώσεις αναδρομής-retracing αναφέρεται σημαντική βελτίωση μετά την πάροδο του φαινομένου (Walker και Cooperstein, Gleberzon). 🌸

Ανακοίνωση ΕΕΟΙ: Κλασική Ομοιοπαθητική και πολυφαρμακία

«Σε μία δεδομένη στιγμή, μόνο μία (ομοιοπαθητική) φαρμακευτική ουσία πρέπει να χορηγείται στον ασθενή.» S. Hahnemann, *Όργανον της Θεραπευτικής Τέχνης*, (#272)

Το τελευταίο διάστημα ανακινήθηκε το θέμα της πολυφαρμακίας, με την κυκλοφορία νέων θαυματουργών «ομοιοπαθητικών» σκευασμάτων, και έχουμε την υποχρέωση να διαλύσουμε τη σύγχυση που προκαλείται.

Η σημαντικότερη ιδέα που εισήγαγε ο Hahnemann στην Ιατρική ήταν η εξατομίκευση. Υποστήριξε ότι δεν υπάρχουν *ασθένειες* αλλά *μόνον ασθενείς* και, επομένως, η θεραπευτική αγωγή θα πρέπει να αποσκοπεί στην ίαση του ασθενή παρά στην αντιμετώπιση των συμπτωμάτων της νόσου. Η παροχή της φαρμακευτικής ουσίας σε κάθε περίπτωση πρέπει να καθορίζεται από την ομοιότητα της παθογένειας της ουσίας αυτής και να ανταποκρίνεται στην εξατομικευμένη, ειδική, ιδιόμορφη συμπτωματολογία του ασθενούς.

Αν το φάρμακο δεν είναι το ακριβές (δηλαδή το όμοιο), ο άρρωστος δεν θεραπεύεται, αλλά απλώς ανακουφίζεται προσωρινά. Διατυπωμένο με άλλον τρόπο, υποστήριξε ότι είναι αδιανόητο να χορηγούμε διαφορετικά φάρμακα για διαφορετικά συμπτώματα ή νοσολογικές οντότητες στο ίδιο άτομο, την ίδια στιγμή.

Αντίθετα με τις βασικές αρχές της Ομοιοπαθητικής, ο πάστορας Felke, ιδρυτής της πολυφαρμακίας, διατύπωσε το αξίωμα ότι η θεραπεία θα επέλθει γρηγορότερα αν οι σύμπλοκες παθήσεις «complex diseases» αντιμετωπίζονται με σύμπλοκα φάρμακα «complex remedy».

Αρκετοί είναι εκείνοι που διαχωρίζουν την Ομοιοπαθητική σε Κλασική και Μοντέρνα. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι για να δонηθεί ένας οργανισμός χρειάζεται να βρεθεί ένα φάρμακο που είναι πολύ «φιλικό» σε αυτό το συγκεκριμένο άρρωστο. Αυτό το φάρμακο θα λέγαμε ότι είναι το πολύ προσωπικό του φάρμακο και αν δεν βρεθεί, ο οργανισμός δεν δονείται, δεν κινείται προς τη θεραπευτική κατεύθυνση.

Υπάρχει ένα μόνο φάρμακο που μπορεί να θεραπεύσει τον άρρωστο και δεν μπορεί να αντικατασταθεί με άλλα παρόμοια. Η διαδικασία ανεύρεσης του ενός και ομοίου φαρμάκου είναι πολύ δύσκολη και χρονοβόρα. Απαιτεί μεγάλη εξειδίκευση εκ μέρους του γιατρού και πολύ χρόνο κατά τη λήψη του ιστορικού για να πάρει όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται και κατόπιν να τις αξιολογήσει σωστά και να τις συνθέσει έτσι ώστε να μπορέσει να βρει το κατάλληλο φάρμακο. Εξαιτίας αυτών των δυσκολιών, το πραγματικά ενδεικνυόμενο φάρμακο δύσκολα ανακαλύπτεται και είναι ευκολότερο και ταχύτερο να δίδονται δέκα, δεκαπέντε ή ακόμη και εκατόν είκοσι φάρμακα μαζί

ή περισσότερα (!), μετά από μια επιπόλαιη και σύντομη λήψη ιστορικού που δεν χρειάζεται να γίνει καν από γιατρό, με την ελπίδα ότι το σωστό φάρμακο θα είναι ανάμεσα στα δεκαπέντε, τα είκοσι ή και περισσότερα. Πέραν της αλλοπαθητικής μεθόδου συνταγογράφησης (αφού η ενδεικνυόμενη αγωγή είναι καθαρά συμπτωματική και όχι ολιστική), τα σκευάσματα δεν έχουν περάσει τη διαδικασία των παθογενετικών δοκιμών (proving) και είναι άγνωστη η δράση τους. Εκτός όλων αυτών, το κόστος της αγωγής είναι πολλές φορές μεγαλύτερο έναντι της Κλασικής Ομοιοπαθητικής, τόσο λόγω της τιμής των σκευασμάτων όσο και λόγω των συχνών και επαναλαμβανόμενων δόσεων που απαιτούν.

Αυτή είναι η λεγόμενη «πολυφαρμακία», σε αντίθεση με τη μονοφαρμακία που είναι και η σωστή εφαρμογή της Ομοιοπαθητικής. Τέτοιες παραλλαγές που στόχο έχουν να απλοποιούν τις δυσκολίες (αλλά και να αυξάνουν το κόστος), ανεφύησαν πολλές φορές κατά καιρούς αλλά έδωσαν πενιχρά αποτελέσματα.

Υπάρχουν διάφορες μορφές ομοιοπαθητικής πολυφαρμακίας, οι οποίες παρουσιάζονται με διάφορα ονόματα. Για παράδειγμα, σε αυτές συγκαταλέγονται η ομοτοξικολογία, η «σύνθετη» ομοιοπαθητική, ή ομοιοπαθητική «συντονισμού», κλπ.

Η συνηθέστερη μορφή ομοιοπαθητικής πολυφαρμακίας αφορά τη χορήγηση *συνδυασμών ομοιοπαθητικών φαρμάκων*, δηλαδή σκευασμάτων που περιέχουν πολλά (συνήθως 5-30) ομοιοπαθητικά φάρμακα μαζί, τα *complexes* ή *comprose*. Αυτά τα πολυσκευάσματα κυκλοφορούν στα φαρμακεία και προωθούνται για τη «θεραπεία» διαφόρων συμπτωμάτων, όπως πονοκεφάλων, υπέρτασης, ρινίτιδας, ναυτίας, αϋπνίας, άγχους κ.λπ. Συνήθως πρόκειται για συνδυασμούς φαρμάκων σε χαμηλές δυναμοποιήσεις ("x" ή "d"), αλλά κυκλοφορούν και σκευάσματα σε υψηλότερες δυναμοποιήσεις ("k", "CH", ακόμα και "M").

Η πολυφαρμακία, όπως και αν ονομαστεί ή δικαιολογηθεί (για παράδειγμα, ως «αποτοξίνωση»), δεν ωφελεί μακροπρόθεσμα τον ασθενή. Τα όποια θεραπευτικά αποτελέσματα της πολυφαρμακίας με υψηλές ή χαμηλές δυναμοποιήσεις είναι επιπόλαια και επιφανειακά. Στην πραγματικότητα, η πολυφαρμακία αποτελεί άναρχη και χαοτική πρακτική, και προκαλεί την τροποποίηση των συμπτωμάτων του ασθενούς, καθιστώντας δυσχερέστερη (ή ακόμα και αδύνατη) τη μετέπειτα εύρεση του κατάλληλου ομοιοπαθητικού φαρμάκου, το οποίο θα θεραπεύσει πραγματικά την περίπτωση.

Πηγές

1. Hahnemann SC. *Organon of Healing Art*. Trans. by J Kunzli. Los Angeles: J.P. Tarcher, 1982
2. *The basic principles of Homeopathy* by G.Vithoulkas (encyclopedia Papyrus-Larousse-Britannica), <http://vithoulkas.com/>
3. <http://en.wikipedia.org/>
4. Ομοιοπαθητική: «Κλασική» και άλλες μορφές, Α. Βάθης, HomeoNews, τεύχος 8 <http://www.homeopathy.gr/homeopathy/classical-homeopathy.html>

ΣΥΣΤΕΓΑΣΜΕΝΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Αγγελική Θεοδοσιοπούλου - Χρήστος Χρήστου Ο.Ε.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ
ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ
ΦΥΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
ΦΥΤΙΚΩΝ ΚΑΛΥΝΤΙΚΩΝ
ΑΡΩΜΑΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Πολυτεχνείου 33, Νέο Ηράκλειο • τηλ. & fax: 210 2820244
email: pharmacy-homeopathy@hotmail.gr

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ

Μ. Γαρδίκης & Σια Ο.Ε.

- Ομοιοπαθητικά φάρμακα
- Βότανα
- Καλλυντικά
- Συμπληρώματα διατροφής

Αγίου Μελετίου 79, ΙΙ2 51, Αθήνα
τηλ.: 210 8676867
email: mgardikis@gmail.com

Η Ομοιοπαθητική Ιατρική ανάμεσα στις θεραπείες αιχμής για την πρόληψη υγείας

Σπύρος Κυβέλλος, ιατρός ομοιοπαθητικός, γενικός γραμματέας Έρευνας ΔΑΚΟ, επιστημονικός συνεργάτης Ιατρείου Κεφαλαλγίας ΓΝΑ «Γ. Γεννηματάς»

“The good doctor treats the disease; the great doctor treats the patient.”

Ο καλός ιατρός θεραπεύει την ασθένεια, ο σπουδαίος ιατρός θεραπεύει τον ασθενή. Αυτό ήταν το συμπέρασμα και η κεντρική ιδέα των διαλέξεων που παρουσιάστηκαν στη διημερίδα που διοργάνωσε η Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Προληπτικής Ιατρικής και Αντιγήρανσης, τον προηγούμενο Μάιο, στην Αναργύρειο & Κοργιαλένιο Σχολή στις Σπέτσες. «Είμαστε πολύ κοντά πλέον σε μία προσωποποιημένη προσέγγιση των ασθενειών για τον κάθε άνθρωπο, ώστε να επακολουθεί και μία απολύτως εξατομικευμένη θεραπεία που θα επιτρέπει την αποφυγή ιατρικών σφαλμάτων», ανέφερε ο κύριος Ευστάθιος Γκόνος, διευθυντής Ερευνών IBBXB του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, στην ομιλία του σχετικά με τους γενετικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες γήρανσης και μακροβιότητας. Ας δούμε μία μικρή αναφορά σε μερικούς εκ των ομιλητών:

Ο κύριος Ιωάννης Γιαννιός, καθηγητής Μεταφραστικής Ογκολογίας και πρόεδρος της Ελληνικής και Διεθνούς Εταιρείας Μοριακής και Γονιδιακής Ιατρικής και Έρευνας, αναφέρθηκε εκτενώς στο θέμα της Επιγενετικής, των αναστρέψιμων κληρονομούμενων αλλαγών στη λειτουργία των γονιδίων, που εμφανίζονται χωρίς κάποια αλλαγή στην αλληλουχία του πυρηνικού DNA. Η πρώτη αναφορά στην έννοια της επιγενετικής ανήκει στον Αριστοτέλη, που προσπάθησε, με τον όρο επιγένεση, να περιγράψει τη θεωρία των σταδιακών συνεχών αλλαγών σε ένα σύστημα. Σήμερα, ο όρος «επιγενετική» δεν αναφέρεται σε αλλαγές στην αλληλουχία των γονιδίων, αλλά σε μοριακούς και κυτταρικούς μηχανισμούς που ρυθμίζουν τις μεταβολικές διεργασίες του DNA, όπως τη μεταγραφή, την επιδιόρθωση και τη μετάφραση. Μέσω της επιγενετικής, γίνεται η διαφοροποίηση κυττάρων του ίδιου γενετικού κώδικα, σε περισσότερα από 200 διαφορετικά είδη κυττάρων στον ανθρώπινο οργανισμό. Είναι πλέον αποδεκτό επιστημονικά ότι μπορούμε να ρυθμίσουμε τη φθορά του μεταβολισμού, τη χρόνια φλεγμονή αλλά και τις πρόωρες διαδικασίες γήρανσης, με φυσικούς παράγοντες, όπως διατροφικούς, που επεμβαίνουν θετικά στην ανα-

στολή των βασικών μηχανισμών γήρανσης, όπως είναι η μεθυλίωση, η οξειδωση, η γλυκοζυλίωση και η φλεγμονή. Αυτές οι θετικές φυσικές παρεμβάσεις, σε συνδυασμό με μια ολιστική προσέγγιση, στο πλαίσιο της επιγενετικής, μπορεί να συνδέσουν ξανά τις σωματικές και νοητικές διαδικασίες του ανθρώπου με το περιβάλλον του, προς όφελος και των δύο. Είναι φανερό ότι η Ιατρική οδηγείται με μεγάλη επιτάχυνση στην εποχή των επιγενετικών τροφοφαρμάκων (nutraceuticals), που σε συνδυασμό με την εξατομικευμένη νανο-ιατρική θα μπορεί να αντιμετωπίζει πιο ολιστικά και αποτελεσματικά εκφυλιστικά και κακοήγη νοσήματα.

Ο κύριος Δημήτριος Γάλαρης, καθηγητής Βιολογικής Χημείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, παρουσίασε επιστημονικά δεδομένα που αποδεικνύουν τη σημαντική αντιοξειδωτική δράση διάφορων θρεπτικών ουσιών που περιέχονται στη μεσογειακή δίαιτα. Πιο συγκεκριμένα, η «μεσογειακή δίαιτα» περιέχει πληθώρα ενώσεων οι οποίες αναστέλλουν τη δημιουργία δραστικών ελευθέρων ριζών, μέσω της δέσμευσης ελευθέρων ιόντων σιδήρου εντός των κυττάρων και όχι μέσω της εξουδετέρωσής των όταν έχουν δημιουργηθεί.

Ο κύριος Γεώργιος Τυρογιάννης, ειδικός παθολόγος και διευθυντής του Νοσοκομείου «Μητέρα», αναφέρθηκε στην πιο σύγχρονη και εξατομικευμένη πλέον ανάλυση και αξιολόγηση του ασθενούς, τη μεταβολομική ανάλυση (metabolomics). Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει μετρήσεις από μια σειρά δεικτών μεταβολισμού στα ούρα,

με ένα απλό δείγμα ούρων. Οι πληροφορίες που συλλέγονται αφορούν διαταραχές οργάνων και συστημάτων πριν ακόμη εκδηλωθούν απαραίτητως νοσήματα. Η μέτρηση αυτών των μεταβολιτών και η ερμηνεία των αλλαγών των επιπέδων τους καθορίζουν την έλλειψη βιταμινών και ιχνοστοιχείων, που η χορήγησή τους αποκαθιστά ξανά την ισορροπία στον οργανισμό και προστατεύει από την εκδήλωση νόσου. Η μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου ενισχύει την ανάπτυξη εξατομικευμένων προληπτικών θεραπειών, και μάλιστα στοχευμένων στην αποκατάσταση της μεταβολομικής ισορροπίας, ακόμα και στην πρόληψη ανεπιθύμητων παρενεργειών, λόγω χρήσης φαρμάκων.

Ο δρ Μιχαήλ Παπαχαράλαμπος, ειδικός παθολόγος, πρόεδρος της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Προληπτικής Ιατρικής και Αντιγήρανσης, διευθυντής Παθολογίας στο Metropolitan, αναφέρθηκε σε πρωτόκολλα αντιγήρανσης στην κλινική πράξη, με ειδική αναφορά στη βιταμίνη Κ. Ο κύριος Παπαχαράλαμπος, ομολογουμένως το μυαλό και η καρδιά της διημερίδας, συγκέντρωσε δίπλα του επιστήμονες αφενός με ειδικές γνώσεις, αφετέρου με ερευνητικό και κλινικό ενδιαφέρον στην ολιστική και εξατομικευμένη προσέγγιση του ασθενούς. Στη συνέντευξη Τύπου τόνισε: «Συμμερίζομαι τον ενθουσιασμό των διακεκριμένων επιστημόνων που θα συμμετάσχουν στη διημερίδα των Σπετσών και δεσμεύομαι να διοργανωθεί υποδειγματική συνάντηση τόσο σε επιστημονικό επίπεδο όσο και σε επιτυχία των δραστηριοτήτων ευεξίας. Το μήνυμα των συναδέλφων μου που εργάζονται για την πρόοδο στον τομέα της πρόληψης είναι σαφές: Το μυαλό και ο νους μας σε εγρήγορση, και ταυτόχρονα το σώμα και η ψυχή μας σε αφύπνιση, ώστε να μεγαλώσουμε υγιείς και χαρούμενοι».

Στο πλαίσιο αυτό, και μέσα σε κλίμα εξαιρετικής συναδελφικής επικοινωνίας, παρουσιάσαμε στη διημερίδα αυτή δύο ομιλίες για την Ομοιοπαθητική Ιατρική, κατεξοχήν εξατομικευμένου θεραπευτικού συστήματος. Η πρώτη αφορούσε τις σύγχρονες εφαρμογές της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής. Οι βασικοί νόμοι, ιστορικά στοιχεία, σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα βασικής και κλινικής έρευνας, και τομείς κλινικών εφαρμογών της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής παρουσιάστηκαν, με έμφαση στη σπουδαία προσφορά της στον τομέα της Πρόληψης Υγείας. Στη δεύτερη ομιλία παρουσιάστηκε η πρώτη επιτυχημένη προσπάθεια εισαγωγής της Ομοιοπαθητικής στο ΕΣΥ, στο πλαίσιο του Ιατρείου Κεφαλαλγίας του ΓΝΑ «Γ. Γεννηματάς». Αναφέρθηκαν τα στατιστικά δεδομένα της οκτάχρονης πλέον παρουσίας της Ομοιοπαθητικής και της προσφοράς της στους χρόνιους κεφαλαλγικούς ασθενείς. Παρουσιάστηκε η ανάλυση δύσκολων περιστατικών, με βιντεοσκοπημένα στιγμιότυπα της θεραπευτικής τους πορείας, από τη λήψη του πρώτου ιστορικού, την αρχική θεραπευτική κρίση, την επανεμφάνιση πυρετού και οξέων λοιμώξεων μέχρι την πλήρη ίαση με πολύχρονη παρακολούθηση.

Η διημερίδα αυτή ήταν εξαιρετική στιγμή επιστημονικής επικοινωνίας για την Ομοιοπαθητική Ιατρική. Αυτό που ήταν ιδιαίτερος ενθαρρυντικός ήταν ότι κάθε νέα πληροφορία σε επίπεδο έρευνας της εξατομικευμένης θεραπείας και πρόληψης των ασθενών, που παρουσίασαν οι ομιλητές, όπως οι παραπάνω που αναφέρθηκαν, ήρθε να δικαιώσει αλλά και να προσδώσει μεγαλύτερο επιστημονικό κύρος στην ομοιο-

παθητική θεωρία. Αλλά και αντίστροφα. Η εμπειρία των κλινικών εφαρμογών της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής, μέσω της σωστής άσκησης της, βάσει των νόμων της, προσέδωσε πλήθος πληροφοριών, αξιοποιήσιμων σε ερευνητικό επίπεδο, για τους ερευνητές εκείνους που έχουν συνειδητοποιήσει ότι αφενός η εξατομικευμένη πρόληψη και θεραπεία του ασθενούς έχει μεγάλα πλεονεκτήματα, αφετέρου η φύση διαθέτει πλήθος θεραπευτικών εργαλείων, και μάλιστα σε αυτήν την κατεύθυνση.

Θα είναι παράλειψη να μην αναφερθούμε στη διαδικτυακή σύνδεση και εισήγηση του διάσημου καθηγητή Βιολογίας, Brian Clark: «Λίγοι στην Ελλάδα γνωρίζουν ότι 19 νομπελίστες και 450 βιολόγοι ερχόμαστε επί 50 χρόνια σχεδόν για την ετήσια συνάντησή μας και ότι δεν αλλάζουμε αυτό το νησί του Αργοσαρωνικού με κανένα άλλο μέρος στον κόσμο. Ακόμη και επί χούντας αναγκαστήκαμε να ξαναγυρίσουμε για να μη στερηθούμε τη συνήθειά μας αυτή...».

Ομοιοπαθητικά
Νέοι σύμμαχοι
(ελληνικά ανθοιάματα)
Ιάματα Bach
Φυτοθεραπευτικά
Ajurveda
Καλλυντικά
Συμπληρώματα διατροφής

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ
Α. Ράπτη - Π. Κουλουμπρίδης

Αναλαμβάνουμε την υποστήριξη
ομοιοπαθητικού τμήματος φαρμακείων

Μ. Μπότσαρη 53, Θεσσαλονίκη,
Τηλ.: 2310 824632 - 2310 864007, Fax: 2310 868148

Ερευνητικά δεδομένα για τους ΓΤΟ

Δημοσθένης Παπαμεθοδίου, ιατρός νευρολόγος, M.Sc. στην Κλασική Ομοιοπαθητική, ειδικός γραμματέας Δ.Σ. Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών, γενικός γραμματέας ΕΕΟΙ

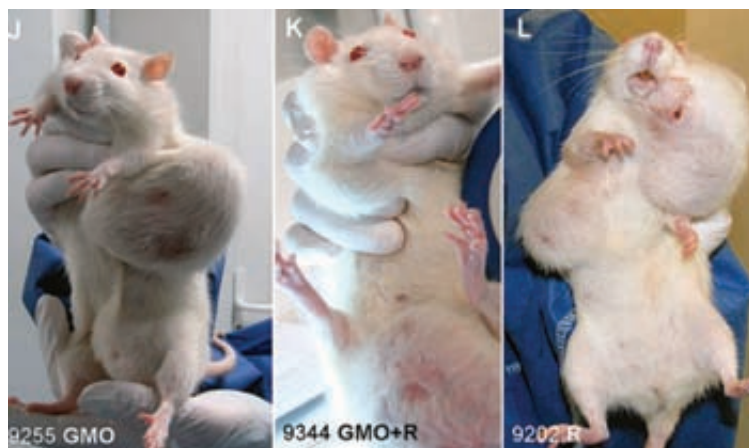
Η πρώτη μακροπρόθεσμη έρευνα για τη διερεύνηση επικινδυνότητας των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών-Τροφίμων (ΓΤΟ) και ζιζανιοκτόνων δημοσιεύθηκε στο έγκριτο επιστημονικό περιοδικό Food and Chemical Toxicology (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278691512005637>). Υπεύθυνος της έρευνας ήταν ο Eric Séralini, καθηγητής Μοριακής Βιολογίας του Πανεπιστημίου της Caen Gilles, και η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Ινστιτούτο CRIIGEN και το Πανεπιστήμιο της Βερόνας. Η διάρκεια ήταν κατά πολύ μεγαλύτερη από τις αντίστοιχες των εταιρειών, στις οποίες στηρίζονται οι εγκρίσεις της Ε.Ε. για τους ΓΤΟ. Έγιναν δοκιμές με διατροφή των πειραματόζων με «ασφαλή» όρια Γ.Τ. καλαμποκιού και του εντομοκτόνου Roundup.

Η έρευνα ανέδειξε ότι η **γενετικά τροποποιημένη ποικιλία καλαμποκιού NK603** της εταιρείας Monsanto και το ζιζανιοκτόνο Roundup στο οποίο είναι ανθεκτική, είχε δραματικές επιπτώσεις στην υγεία των πειραματόζων, αναπτύσσοντας καρκινικούς όγκους και παθολογίες σε ζωτικά όργανα.

Το σημαντικότερο εύρημα είναι ότι όχι μόνο τα πειραματόζωα που εκτέθηκαν σε διατροφή που περιείχε το ζιζανιοκτόνο Roundup πέθαιναν νωρίτερα, αλλά το εντυπωσιακό και εφιαλτικό ταυτόχρονα ήταν ότι και εκείνα επίσης που τρέφονταν μόνο με το Γ.Τ. καλαμπόκι ανέπτυσαν καρκινικούς όγκους.

• Έρευνα μακράς διάρκειας για τη διερεύνηση επικινδυνότητας των ΓΤΟ

• BiotechWatch.gr

Χρονική διάρκεια της έρευνας

Στις μέχρι τώρα έρευνες, οι οποίες πραγματοποιούνταν από τις ίδιες και μόνο εταιρείες βιοτεχνολογίας και αγροχημικών, η διάρκεια των δοκιμών διατροφής σε πειραματόζωα δεν ξεπερνούσε τις 90 μέρες. Οι δοκιμές του Séralini διήρκεσαν 2 χρόνια, όσο δηλαδή και η διάρκεια ζωής των πειραματόζων, και σε έναν μεγάλο αριθμό πειραματόζων οι καρκινικοί όγκοι εντοπίστηκαν μετά τις 120 μέρες. Σημαντικό είναι, επίσης, ότι τα επίπεδα του ζιζανιοκτόνου που χρησιμοποιήθηκαν είναι αυτά που θεωρούνται ως «ασφαλή προς κατανάλωση».

Έντονες αντιδράσεις από λόμπι βιοτεχνολογίας και... «φιλικά προσκείμενους»

Η δημοσίευση της εργασίας προκάλεσε σειρά αντιδράσεων από τις εταιρείες βιοτεχνολογίας, το αντίστοιχο λόμπι και από διάφορους επιστήμονες. Στις ΗΠΑ, σε λιγότερο από μία μέρα εμφανίστηκαν στα πρωτοσέλιδα μεγάλων εφημερίδων ανακοινώσεις και απαξιωτικά άρθρα από επιστήμονες οι οποίοι κατέκριναν και υποβίβαζαν την αξιοπιστία της έρευνας θεωρώντας την διάτρητη, παρόλη την εγκυρότητα του επιστημονικού περιοδικού που τη δημοσίευσε και τη διαδικασία αξιολόγησης και έγκρισης από την οποία πρέπει να περάσει μια έρευνα για να δημοσιευθεί σε περιοδικά αυτού του επιπέδου.

Η απάντηση των συγγραφέων

Abstract

Our recent work (Séralini et al., 2012) remains to date the most detailed study involving the life-long consumption of an agricultural genetically modified organism (GMO). This is true especially for NK603 maize for which only a 90-day test for commercial release was previously conducted using the same rat strain (Hammond et al., 2004). It is also the first long term detailed research on mammals exposed to a highly diluted pesticide in its total formulation with adjuvants. This may explain why 75% of our first criticisms arising within a week, among publishing authors, come from plant biologists, some developing patents on GMOs, even if it was a toxicological paper on mammals, and from Monsanto Company who owns both the NK603 GM maize and Roundup herbicide (R). Our study has limits like any one, and here we carefully answer to all criticisms from agencies, consultants and scientists, that were sent to the Editor or to ourselves. At this level, a full debate is biased if the toxicity tests on mammals of NK603 and R obtained by Monsanto Company remain confidential and thus unavailable in an electronic format for the whole scientific community to conduct independent scrutiny of the raw data. In our article, the conclusions of long-term NK603 and Roundup toxicities came from the statistically highly discriminant findings at the biochemical level in treated groups in comparison to controls, because these findings do correspond in an blinded analysis to the pathologies observed in organs, that were in turn linked to the deaths by anatomopathologists. GM NK603 and R cannot be regarded as safe to date.

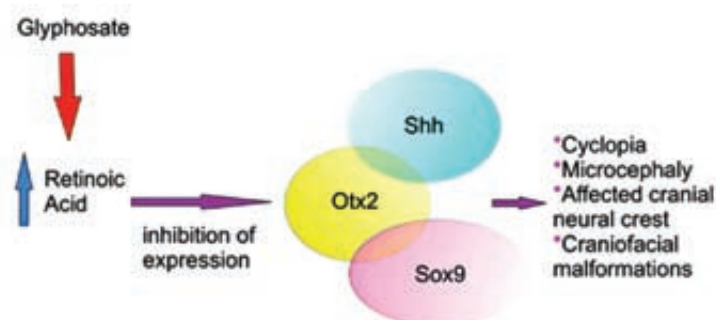
Σε συνέντευξη Τύπου στις Βρυξέλλες, ο Séralini αναφέρει: «Η έρευνα αυτή αξιολογήθηκε από το καλύτερο επιστημονικό περιοδικό Τοξικολογίας Τροφίμων, κάτι που διήρκεσε κατά πολύ περισσότερο από τις 24 ώρες που χρειάστηκαν διάφοροι για να την παρουσιάσουν ως μη έγκυρη», ενώ απαντήσεις στα επιχειρήματα κατά της εγκυρότητας της έρευνάς του **αναρτήθηκαν τόσο από την ερευνητική του ομάδα και δημοσιεύθηκαν στο ίδιο περιοδικό, όσο και από την οργάνωση επιστημόνων Sustainable Food Trust.**

Επίδραση του Glyphosate στις δυσπλασίες των σπονδυλωτών

Ο Carrasco οδηγήθηκε στην έρευνα της επίδρασης του Glyphosate σε έμβρυα, όταν διαπίστωσε ότι παρουσιάζονται υψηλά ποσοστά δυσπλασιών σε νεογνά, σε αγροτικές περιοχές της Αργεντινής, όπου η Γ.Τ. σόγια καλλιεργείται σε αχανείς μονοκαλλιέργειες με τακτικούς εναέριους ψεκασμούς.

Alejandra Paganelli, Victoria Gnazzo, Helena Acosta, Silvia L. López and Andrés E. Carrasco, **Glyphosate-Based Herbicides Produce Teratogenic Effects on Vertebrates by Impairing Retinoic Acid Signaling**, Laboratorio de Embriología Molecular, CONICET-UBA, Facultad de Medicina, Universidad de Buenos Aires, Paraguay 2155, 3° piso (II2I), Ciudad Autónoma de Buenos Aires, Argentina, Chem. Res. Toxicol., 2010, 23 (10), pp 1586–1595, Publication Date (Web): August 9, 2010, Copyright© 2010 American Chemical Society

- Επίδραση του Glyphosate στις δυσπλασίες των σπονδυλωτών

Η έρευνα δημοσιεύθηκε από μια ομάδα γύρω από τον καθηγητή Andrés Carrasco, διευθυντή του Εργαστηρίου Μοριακής Εμβρυολογίας της Ιατρικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο του Μπουένος Άιρες και μέλος του Εθνικού Συμβουλίου της Επιστημονικής και Τεχνολογικής Έρευνας της Αργεντινής.

Η έρευνα ανέδειξε ότι το Glyphosate προκαλεί δυσπλασίες σε πειραματόζωα εμβρύων βατράχου και κοτόπουλα, σε δόσεις πολύ χαμηλότερες από αυτές που χρησιμοποιούνται στους γεωργικούς ψεκασμούς και πολύ πιο κάτω από τα ανώτατα όρια καταλοίπων σε προϊόντα που ισχύουν και κυκλοφορούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι συγγραφείς συμπέραναν ότι τα αποτελέσματα εγείρουν «ανησυχίες σχετικά με τα κλινικά ευρήματα των ανθρώπινων νεογνών σε πληθυσμούς αγροτικών περιοχών, οι οποίοι εκτίθενται σε εναέριους ψεκασμούς».

Ο Carrasco προσθέτει: «Υποψιάζομαι ότι η ταξινόμηση τοξικότητας του προϊόντος Glyphosate βρίσκεται πολύ χαμηλά. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτό μπορεί να είναι ένα ισχυρό δηλητήριο».

Το ανώτατο όριο που επιτρέπεται για το Glyphosate στους σπόρους σόγιας στην Ε.Ε. είναι 20 mg/kg. Ενδιαφέρον είναι πως το όριο αυτό αυξήθηκε 200 φορές (από 0,1 mg/kg σε 20 mg/kg το 1997), αφότου η συγκεκριμένη Γ.Τ. σόγια κυκλοφόρησε εμπορικά στην Ευρώπη. Υπεύθυνη για τις αδειοδοτήσεις και τα όρια είναι η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια Τροφίμων (EFSA).

Ο Carrasco βρήκε δυσπλασίες σε έμβρυα τα οποία εκτέθηκαν με 2,03 mg/kg Glyphosate. Η ίδια η σόγια μπορεί ως προϊόν να περιέχει υπολείμματα Glyphosate έως και 17 mg/kg.

Η αντίδραση στα παραπάνω ευρήματα στην Λατινική Αμερική ήταν σε κάποιες περιπτώσεις βίαιη και σε αντίθεση με τον «πολιτισμένο» κόσμο όπου αρκεί η κινητοποίηση των συστημικών ΜΜΕ. Τον Αύγουστο του 2010, η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι οργανωμένος όχλος επιτέθηκε σε ανθρώπους που συγκεντρώθηκαν για να ακούσουν την ομιλία του Carrasco σχετικά με την έρευνά του στην πόλη της La Leonesa, της επαρχίας Chaco.

Επίδραση των ΓΤΟ στη γονιμότητα

Ρώσοι επιστήμονες από την Εθνική Ένωση Γονιδιακής Ασφαλείας και το Ινστιτούτο Οικολογικών και Εξελικτικών Προβλημάτων απέδειξαν ότι οι γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί είναι επιβλαβείς για τα θη-

λαστικά, ανακαλύπτοντας ότι τα ζώα που τρέφονται με Γ.Τ. τρόφιμα χάνουν σταδιακά την ικανότητά τους για αναπαραγωγή.

«Αρχικά στην έρευνα όλα έβαιναν ομαλά. Ωστόσο παρατηρήσαμε αρκετά σοβαρό αποτέλεσμα όταν δημιουργήσαμε νέα ζευγάρια από τα νεογνά της πρώτης γενιάς και συνεχίσαμε να τα ταϊζουμε όπως και πριν. Ο ρυθμός αύξησης αυτών των ζευγαριών (2η γενιά) ήταν βραδύτερος και ωριμάζαν σεξουαλικά αργότερα. Από τα νεογνά των νέων ζευγαριών δημιουργήσαμε τα ζευγάρια της τρίτης γενιάς. Από τα τελευταία και απ' όσα τρέφονταν με ΓΤΟ αποτύχαμε να πάρουμε νεογνά.» Μια άλλη έκπληξη ήταν ότι οι επιστήμονες ανακάλυψαν πως στα χάμστερ της τρίτης γενιάς, τρίχες αναπτυσσόταν στο στόμα των ζώων που έλαβαν μέρος στο πείραμα και δεν είναι σαφές γιατί έγινε αυτό. Οι ερευνητές αδυνατούν να κατανοήσουν γιατί ένα «πρόγραμμα καταστροφής» ξεκινά όταν τα ζώα τρέφονται με ΓΤΟ. Κατά συνέπεια, οι επιστήμονες προτείνουν την επιβολή απαγόρευσης της χρήσης των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων, έως ότου ελεγχθούν για την βιοασφάλειά τους.

Επίδραση στην αιμοποίηση

Πρόσφατα δημοσιευμένη μελέτη στο *Journal of Hematology & Thromboembolic Diseases* επισημαίνει ότι η εισαγωγή σε ΓΤΟ βιολογικών ζιζανιοκτόνων όπως *Bacillus Thuringensis* (Bt) ή Cry-toxins, μπορεί να ευθύνεται για διαταραχές του αίματος, όπως η αναιμία μέχρι κακοήθειες όπως η λευχαιμία.

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια Τροφίμων (EFSA)

Η EFSA, η οποία είναι η αρμόδια επιστημονική αρχή για την αξιολόγηση και την κοινοποίηση της διατροφικής ασφάλειας στην Ε.Ε., έχει επικριθεί έντονα λόγω επιστημονικών αξιολογήσεων νέων φυτοφαρμάκων και ΓΤΟ, βασιζόμενες σχεδόν αποκλειστικά σε εταιρικά και όχι σε ανεξάρτητα ερευνητικά στοιχεία, καθώς και λόγω της σχέσης μελών και στελεχών της με εταιρείες και αντίστοιχα λόμπι, τα οποία οδηγήθηκαν σε παραίτηση λόγω σύγκρουσης συμφερόντων.

Το γεγονός με τις περισσότερες επιπλοκές σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ότι η Γ.Τ. ποικιλία NK603 που χρησιμοποιήθηκε στην πρώτη αναφερόμενη έρευνα είχε λάβει έγκριση στην Ε.Ε. από το 2003 προς χρήση ως τρόφιμο και ζωοτροφή από την EFSA.

Η απόφαση στηρίχτηκε σε δεδομένα δοκιμών που η ίδια εταιρεία παραγωγής Monsanto είχε πραγματοποιήσει και τα οποία θεωρούνται απόρρητα και δεν μπορούν να κοινοποιηθούν!

Σημαντικό είναι, επίσης, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της EFSA σχετικά με την ανάλυση κινδύνου για την έγκριση των ΓΤΟ θα ενσωματωθούν σε νέους κανονισμούς της Ε.Ε. και προέβλεπαν περαιτέρω αποδυνάμωση των ελέγχων, θεωρώντας πως δεν είναι απαραίτητο καν να πραγματοποιούνται οι δοκιμές διατροφής 90 ημερών!

- Άλλες έρευνες

A salient example is the recent summary of 176 studies by Baker^[10] which found that published research looking into the impact of Bisphenol A on human health resulted in exclusively pro-industry findings:

Funding	Harm	No Harm
Industry	0	13 (100%)
Independent (e.g. government)	152 (86%)	11 (14%)

- Άλλες έρευνες

The newest study, published in the journal *Regulatory Toxicology and Pharmacology* titled, "Epidemiologic studies on glyphosate and cancer: A review," declared its glaring conflict of interest in the following manner:

Conflict of Interest Statement
The authors have disclosed the funding source for this research. JSM [study author] has served as a paid consultant to Monsanto Company. Final decisions regarding the content of the manuscript were made solely by the four authors.

Acknowledgment
This research was supported by the Monsanto Company, St. Louis, Missouri.

Υπάρχει κάτι περίεργο;

Σε νομοσχέδιο για τις δαπάνες της γεωργίας που ψηφίστηκε από το Κογκρέσο των ΗΠΑ, περιλάμβανε τη διάταξη «**Monsanto Protection Act**», η οποία παρέχει νομική ασυλία σε φορείς βιοτεχνολογίας που πειραματίζονται με γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα.

Επιπλέον, η σχέση της Monsanto και του Ανώτατου Δικαστηρίου της χώρας έχουν τεθεί υπό αμφισβήτηση από τον αρχιδικαστή **Clarence Thomas**, που είχε παλαιότερα υπηρετήσει ως δικηγόρος την εταιρεία. «**Πνευματικά δικαιώματα**» στη **Monsanto για τους σπόρους** Υπέρ του κολοσσού της βιομηχανίας γενετικά τροποποιημένων οργανισμών **Monsanto** τάχθηκε πρόσφατα το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, αφού αποφάνθηκε ομόφωνα ότι ο 75χρονος αγρότης από την Ιντιάνα **Vernon Bowman** δεν είχε το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει γενετικά τροποποιημένους σπόρους που έχουν κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας από την εταιρεία χωρίς να καταβάλει αντίτιμο. Η απόφαση του δικαστηρίου, που δέχεται ήδη σφοδρή κριτική, είναι ιδιαίτερα σημαντική αφού δημιουργεί δεδικασμένο που αφορά πλήθος μικρών αγροτών.

Κι αν έχανε τη δίκη;

Η Monsanto στην ιστοσελίδα της αναφέρει πως μια δικαστική ήττα σε αυτήν την υπόθεση ενδέχεται «να θέσει σε κίνδυνο τις πιο καινοτόμες έρευνες βιοτεχνολογίας στις ΗΠΑ», που εξυπηρετούν ένα μεγάλο φάσμα βιομηχανιών, από τη γεωργία μέχρι την ιατρική. «Χωρίς προστασία των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας ουσιαστικά καταργείται το κίνητρο για να συνεχιστούν τέτοιου είδους επενδύσεις που θα επιφέρουν σημαντικά επιτεύγματα στο μέλλον».

Υπάρχει κάτι περίεργο;

Μόλις προ μηνός, η Αμερικανική Γερουσία καταψήφισε με μεγάλη πλειοψηφία νομοσχέδιο που θα επέτρεπε στις πολιτείες να ζητούν, εφόσον το επιθυμούν, τη σήμανση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων. Μόλις την περασμένη εβδομάδα, το Ευρωκοινοβούλιο, μη θέλοντας να γίνει εμπόδιο στην επιστήμη, ψήφισε ακριβώς το ίδιο! Ενθαρρυντικό είναι όμως το γεγονός ότι η ΕΕ αντιστέκεται ακόμη στην εκτεταμένη καλλιέργεια ΓΤΟ στην επικράτειά της. Η πατρίδα μας, όμως, και πάλι κρατάει Θερμοπύλες, επαυξάνοντας τους κινδύνους για τη διατροφική ασφάλεια του πληθυσμού!

Το DNA της ελληνικής αγροτικής γης κινδυνεύει με εξαφάνιση

Η Ελληνική Τράπεζα Γενετικού Υλικού στη Θεσσαλονίκη, «αξία ασφάλειας και παραγωγικότητας», συλλέγει και φυλάσσει DNA από 700 και πλέον ποικιλίες φυτών στην Ελλάδα, εδώ και αρκετές δεκαετίες. Ο πλούτος που είναι σε θέση να προσφέρει η συλλογή της Τράπεζας ανέρχεται σε εκατομμύρια ευρώ. Παρ' όλα αυτά, η Τράπεζα υπολείπεται αντιμετώπιζοντας προβλήματα, όπως η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού και η στέγαση. Άλλωστε, προέχει η εξυπηρέτηση των δανείων για την παραμονή μας στη νέα μεγάλη ιδέα του έθνους. Η υποβάθμιση του ρόλου της μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια του γενετικού υλικού που έχει συλλεχθεί (καθόσον χρειάζεται τακτική ανανέωση των σπόρων, ώστε να παραμένουν γόνιμοι) και μαζί με αυτό να χαθεί και η ασφάλεια που παρέχει. Στο άμεσο μέλλον, και μακάρι να διαψευστούμε, η διατροφή του ελληνικού πληθυσμού με ΓΤΟ θα παρουσιαστεί ως φιλανθρωπία και μοναδική λύση για τους λιμοκτονούντες συμπολίτες μας.

Διαφοροδιαγνωστικό πρόβλημα

Επιμέλεια: **Καίτη Αντωνίου**, Ιατρός Γενικής Ιατρικής, αντιπρόεδρος Διεθνούς Ακαδημίας Κλασικής Ομοιοπαθητικής, εξωτ. συνεργάτης του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Π.Α.

Έφηβη: 15 ΕΤΩΝ

Βάρος: 60 ΚΙΛΑ

Ύψος: 1,63

17.02.10

Ημικρανίες από ετών.

Τις τελευταίες 3 εβδομάδες πονούσε συνεχώς (3)

<δεξιά. Είναι καθημερινοί. Σαν παλμός <διάβασμα.(2).

Δεν έχει ποτέ το καλοκαίρι >ξαπλωμένη

Μπούκωμα (2) και βάζει otrivin κάθε βράδυ <

ξαπλωμένη >σε ανοιχτούς χώρους. Υποχωρεί μετά τον Απρίλη.

Το καλοκαίρι στενοχωρήθηκε πολύ που τραυματίστηκε το άλογο της και άφησε την ιππασία.

Η υγεία της είναι πολύ χειρότερα μετά από το καλοκαίρι που στενοχωρήθηκε.

Κλαίει εύκολα από τον Δεκέμβρη που πέθανε ένας συμμαθητής της.

Έχει περιοδικά αϋπνίες. Κοιμάται >μπρούμυτα. Αργεί 1-2ώρες.

Νιώθει αδυναμία από μηνός.

Ζεσταίνεται(3). Θέλει, όμως, και τη ζέστη τον χειμώνα.

Ιδρώνει(2), ιδίως στο πρόσωπο

Κνώσεις: κ.φ.

Σπάνε τα νύχια.

Des: σοκολάτα(3), λεμόνι(2) στη σαλάτα, γάλα (2) κρύο (σιχαίνεται το ζεστό), αβγά, ζυμαρικά (2).

Αν: παχύ

Δίψα κ.φ. κυρίως παγωμένο νερό.

Προτιμά άγουρα τα φρούτα.

Αρνητικό ιστορικό για ρινορραγίες.

Γενικά δεν στενοχωριέται εύκολα, ειδικά για τους άλλους. Μόνον για τον εαυτό της στενοχωριέται.

Ευέξαπτη (3). Δεν μπορεί να της μιλήσει άνθρωπος. Μιλά έντονα από μικρή <από 3 μήνες.

Εύκολα κάνει παρέες, μιλά, είναι εκδηλωτική.

Μόνο τελευταία >παρηγοριά.

Είναι επιλεκτική, όμως, στις παρέες.

Τακτική (2).

Είναι εργατική και του καθήκοντος, υπεύθυνη, αρκετά σοβαρή.

Δεν λυπάται, εκτός από τους ηλικιωμένους.

Αναλυτική σκέψη, όχι του συναισθήματος.

Αυτοπεποίθηση καλούτσικη. Είναι, όμως, μετρίοφρων.

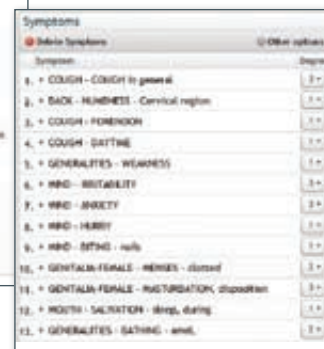
Ντροπαλή λίγο.

Μέχρι τα 4 της αυνανιζότανε.

Φόβος: έντομα(3) και τα σιχαίνεται πολύ.

Της αρέσει ο ήλιος, όχι η θάλασσα.

Πιστεύει ότι είναι χοντρή και ότι έχει κακό μεταβολισμό.

Απάντηση στο ιστορικό του τεύχους 27

Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να δοθεί οξύ φάρμακο για τον βήχα, διότι ο βήχας είναι χρόνιο πρόβλημα, δεν υπάρχουν key-notes οξέος φαρμάκου, και κυρίως διότι δεν πρέπει να λάβουμε υπόψη μας την totality.

Το χαρακτηριστικό σε αυτήν τη γυναίκα είναι η ορμονική διαταραχή. Έχει πολυκυστικές ωοθήκες, ανώμαλη περίοδο, υπογονιμότητα και σύλληψη με εξωσωματική, κολπίτιδες, χρήση αντισυλληπτικών, πρώιμη σεξουαλικότητα και συχνούς αυνανισμούς, παρά τον έγγαμο βίο της. Με αυτά τα χαρακτηριστικά, το φάρμακο επιλογής είναι η platina.

Υπάρχουν νύξεις μόνο για 1-2 φάρμακα, αλλά η platina πρέπει να δοθεί παρότι η ασθενής αναφέρει ότι τον τελευταίο χρόνο δεν έχει σεξουαλική επιθυμία.

Με platina 1M κόπηκε ο βήχας και ισορρόπησε ορμονικά.

φαρμακείο Μεθυμάκη

από το 1985

Πλήρως εξοπλισμένο εργαστήριο

- ομοιοπαθητικής
- φυτοθεραπείας
- αρωματοθεραπείας

Ηρώων Ποθυτεχνείου 1, Ηλιούπολη
τηλ.: 210 9940785 - email: angelina_methy@hotmail.com

Homeotubes Galenpack

NEA συλλογή

Η νέα συλλογή της Kertus με Homeotubes της σειράς Galenpack περιλαμβάνει μεγάλη γκάμα ειδικών περιεκτών για όλα τα μεγέθη ομοιοπαθητικών σφαιριδίων και καψουλών.

Επικοινωνήστε με την Kertus για να ενημερωθείτε. www.kertus.gr

Συσκευή Δυναμοποίησης VA-1

NEO προϊόν

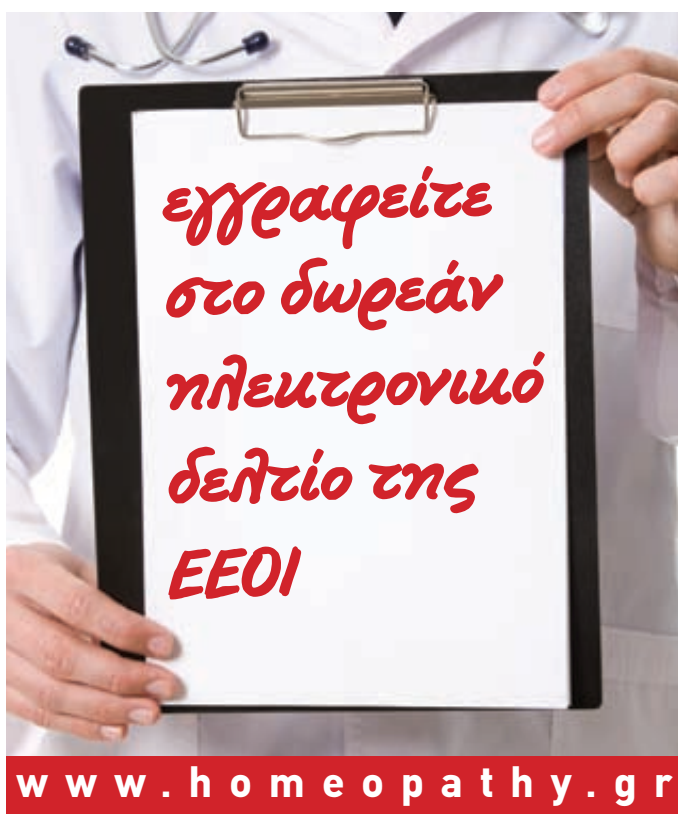
Συσκευή Δυναμοποίησης για το φαρμακείο και τη βιομηχανία

- Κάθετη δυναμοποίηση κατά Hahnemann
- Οθόνη αφής πολλαπλών ρυθμίσεων
- Λειτουργία Κρούσεων και χρόνου
- Λειτουργία ακριβούς μέτρησης κρούσεων
- Βάση στήριξης για φιάλες έως 300ml
- Διαστάσεις Υ.Μ.Π.: 38.4x22x42cm, Βάρος: 31kg

Anticort

Εναλλακτική αγωγή στεροειδούς δράσης χωρίς φαρμακευτικές ουσίες

Κρέμα για χρήση αντί κορτιζόνης, με δράση βιομιμητικών κορτικοστεροειδών, που μειώνει τη φλεγμονή και τον ερεθισμό, ενισχύει τον δερματικό φραγμό και παρέχει καταπραϋντική και αντιβακτηριδιακή δράση, χωρίς να περιέχει κορτιζόνη ή άλλα φάρμακα. Είναι κατάλληλη για ατοπική δερματίτιδα, δερματίτιδα εξ επαφής, έκζεμα χεριών, σμηγματορροϊκό έκζεμα, ψωρίαση, κνησμό, ερυθρότητα, εξανθήματα και παράτριμμα. Δεν δημιουργεί καμία ανεπιθύμητη ενέργεια λόγω παρατεταμένης χρήσης και δεν περιέχει άρωμα, χρώμα και Parabens. Κατάλληλη για βρέφη, παιδιά και ενήλικες, και είναι συμβατή με ομοιοπαθητικές αγωγές.

www.homeopathy.gr

Στείλτε τα άρθρα σας για δημοσίευση

Μπορείτε να συμβάλλετε ενεργά στην ενημέρωση, στέλνοντας τα άρθρα σας και τις απόψεις σας για δημοσίευση στα «Ομοιοπαθητικά Νέα» και το www.homeopathy.gr.

Στόχος είναι η ΕΕΟΙ να γίνει μια μεγάλη δεξαμενή σκέψης με ενεργά μέλη, ώστε με διαδραστική σχέση να βγούμε έξω από συμβάσεις, αυτονόητα και αγκυλώσεις.

Παρακαλούμε, στείλτε τα άρθρα σας στον υπεύθυνο έκδοσης του περιοδικού, κ. Παπαμεθοδίου, dpapamethodiou@hotmail.com

Εύη Γ. Παπατόλια

- φυσικά συμπληρώματα διατροφής
- γαλνικά σκευάσματα
 - ομοιοπαθητικά
- αρωματοθεραπεία
- φυτοθεραπεία
- ανθοιάματα
- φυτικά καλλυντικά
- βότανα

Οι ανάγκες των ασθενών παγκοσμίως αλλάζουν και αναζητούν θεραπείες που να ταιριάζουν στις προσωπικές τους ανάγκες. Η δημιουργία φαρμάκων που να ταιριάζουν στις θεραπευτικές ανάγκες κάθε ασθενούς με σκοπό την καλύτερη και γρηγορότερη αντιμετώπιση παθήσεων συναντάται σε πολλές σύγχρονες βιβλιογραφίες. Με βάσει αυτές τις αρχές και ανάγκες αναπτύξαμε ένα πλήρως εξοπλισμένο εργαστήριο παρασκευής γαλνικών και ομοιοπαθητικών προϊόντων δίνοντας ιδιαίτερη βάση και προσοχή στην επιλογή του κατάλληλου εργαστηριακού εξοπλισμού για την παρασκευή των ανωτέρω προϊόντων ώστε να διασφαλίζεται ο σωστός τρόπος παρασκευής κατά τις ανάγκες της φαρμακευτικής επιστήμης. Με βάσει Ευρωπαϊκά πρότυπα οργάνωσης εργαστηρίου φαρμακείου δημιουργήσαμε ένα χώρο που με ασφάλεια μπορούμε να παράξουμε ομοιοπαθητικά και γαλνικά παρασκευάσματα εντός και εκτός φαρμακοποιίας.

Γαλνικά

Το εργαστήριό μας μπορεί να παρασκευάσει με χρήση σύγχρονου εξοπλισμού όπως ορίζει η φαρμακευτική επιστήμη και χρησιμοποιούν πρότυπα φαρμακεία ανά τον κόσμο τα ακόλουθα προϊόντα:

• Κάψουλες	• Γαλακτώματα
• Κρέμες	• Υπόθετα
• Αλοιφές	• Δισκία

Συσκευές ομογενοποίησης και ανάμειξης κόνειων, ημιστερεών και υγρών διασφαλίζουν ότι το γαλνικό παρασκεύασμα που θα ζητηθεί από τον θεράποντα ιατρό θα παρασκευαστεί σύμφωνα με τις επιταγές του νόμου.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνουμε στην προσεκτική επιλογή των Α υλών που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή των γαλνικών και ομοιοπαθητικών προϊόντων επιλέγοντας πάντα πιστοποιημένους προμηθευτές και διατηρώντας πλήρες αρχείο παρασκευών και πιστοποιητικών ανάλυσης των φαρμακευτικών Α υλών που χρησιμοποιούνται. Προσεκτικά επιλέγουμε προϊόντα από παραγωγούς φαρμακευτικών Α υλών και όχι απλά διαθέτες χημικών προϊόντων εξασφαλίζοντας πάντα ένα σύστημα παρακολούθησης και ανάκλησης προϊόντων εφόσον χρειαστεί. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω συνεργασιών με εταιρείες προμήθειας φαρμακευτικών Α υλών που διαθέτουν εξελιγμένα συστήματα ελέγχου και ανάκλησης των προϊόντων τους με στόχο πάντα τη διασφάλιση του ασθενούς όπως κάθε φαρμακοποιός κάνει.

Ομοιοπαθητικά

Το εργαστήριό μας διαθέτει συσκευές δυναμοποίησης και εμβροχής ομοιοπαθητικών προϊόντων κατά Hahnemann εξασφαλίζοντας τη δυνατότητα παρασκευής κάθε ομοιοπαθητικού προϊόντος που θα ζητηθεί. Δίνουμε ιδιαίτερη βάση στη σω-

στή διαδικασία δυναμοποίησης, εμβροχής και κορήγησης των ομοιοπαθητικών μας προϊόντων ώστε να διασφαλίζουμε την καλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα της προτεινόμενης από τον ιατρό θεραπευτικής αγωγής.

Ο ρόλος του φαρμακοποιού στην παροχή σύγχρονης εξατομικευμένης θεραπείας είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Οι φαρμακοποιοί έχουν τη γνώση, το επιστημονικό υπόβαθρο και το εκ του νόμου δικαίωμα να παρασκευάσουν γαλνικά και ομοιοπαθητικά παρασκευάσματα εντός ή εκτός φαρμακοποιίας. Η αναβάθμιση του ρόλου του φαρμακοποιού στην κοινωνία και η ανάδειξη της επιστημονικότητάς του πάντοτε μέσω της επαφής και συνεννόησης με τους θεράποντες ιατρούς είναι αναγκαία όσο ποτέ άλλοτε για την παροχή συμβουλών και λύσεων υγείας.

Στο εργαστήριό μας διασφαλίζουμε, όπως κάθε φαρμακοποιός πράττει, ότι το παρασκευαζόμενο προϊόν είναι σύμφωνο με τα οριζόμενα επίπεδα ποιότητας από την φαρμακευτική επιστήμη.

FREZYDERM

anticort

Η Εναλλακτική Επιλογή Στεροειδούς Δράσης

Ευρύ φάσμα εφαρμογής

- Ατοπική δερματίτιδα
- Δερματίτιδα εξ' επαφής
- Ψωρίαση
- Ερυθρότητα - κνησμός

Χωρίς φαρμακευτικά μόρια
Δεν επηρεάζεται η ορμονική ισορροπία
Δεν υπάρχει αντένδειξη παρατεταμένης χρήσης

50ml

βρέφη, παιδιά, ενήλικες

**Κατάλληλο για
ομοιοπαθητική αγωγή**